

STILOVNI SKI

vestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 7. december 1973

Štev. 49 [1637]

Izkušnje jugoslovanske NOB

tudi danes koristne narodom, ki se borijo za svobodo in neodvisnost

S proslavami in spominskimi prireditvami, z otvarjanjem novih gospodarskih in drugih objektov ter s počastitvijo padlih borcev za svobodo so v Jugoslaviji prejšnji teden obhajali dan republike, ki je bil letos še posebej v znamenju 30-letnice rojstva nove socialistične federativne republike Jugoslavije.

Osrednja proslava je bila v Ljubljani, kjer so pred 30 leti na zgodovinskem II. zasedanju AVNOJ položili temelje nove Jugoslavije. Na zborovanju, ki so se ga udeležili predstavniki vseh republik in pokrajin, je govoril predsednik Tito, kateremu so ob tej priložnosti izročili posebno listino s priznanjem za njegovo vodilno vlogo med in po vojni in hkrati z željo, da bi še v prihodnje stal na čelu SFRJ kot njen dosmrtni predsednik.

V svojem govoru je predsednik Tito najprej orisal pomen sklepov II. zasedanja AVNOJ in dejal, da so ti sklepi pomenili, da bo skupnost jugoslovanskih narodov temeljila na novi, pravičnejši družbeni ureditvi, na temeljih prave ljudske demokracije. V tedanji zasednji Evropski skupščini je bil to edinstven parlament — je poudaril predsednik Tito — ki je bil tako kot revolucionarne skupščine, znane iz zgodovine velikih revolucij, trdno odločen, da za vsako ceno obvaruje in uvrsti sadove zmage in ki je storil vse, da bi svet obvestil o rojstvu nove in pravičnejše družbe.

„Z ustanavljanjem oboroženih sil revolucije in organov nove, ljudske oblasti se je rojeval nov tip države. Naša nova ljudska oblast je nosila v sebi vse bistvene lastnosti prave socialistične oblasti. Temeljila je na najširših osnovah in je že zajemala vse bistvene prvine, na katerih se je pozneje oblikovala naša samoupravna socialistična družba.“

Tako je bil AVNOJ s svojimi sklepi tisti odločilni dejavnik, ki je novi državi v procesu njenega rojstva zagotovil vse bistvene attribute enakopravnega partnerja v protifašistični koaliciji. To pa je bilo tudi jamstvo, da bodo jugoslovanski narodi tudi v bodoče sami odločali o svoji usodi.“

Ko se danes oziramo na tridesetletno pot našega revolucionarnega socialističnega razvoja, ko oživljamo spomine na drugo zasedanje AVNOJ, lahko upravičeno rečemo, da smo dosledno uresničili njegove zgodovinske sklepe in da so utemeljeni v našem današnjem socialističnem sistemu, je naglasil predsednik Tito. Rezultati, ki smo jih dosegli na mnogih področjih naše družbe, so zares impresivni. Naša skupnost je povsem spremenila svojo podobo. Nastale so daljnosežne spremembe v reprodukcijskih odnosih, v razvoju proizvodnih sil, socialni strukturi prebivalstva, življenjskem standardu ljudi, izobraževanju, znanosti in kulturi, na vseh področjih življenja.

Pred 30 leti pa so bila s sklepi AVNOJ in z bojem za mednarodno priznanje nove Jugoslavije postavljena tudi temeljna načela zunanje politike. Jugoslovanski narodi se niso vojskovali samo za svojo osvoboditev, temveč so prispevali velikanske žrtve v skupnem boju za zavzniki. Moč narodnoosvobodilnega gibanja in uspehi na bojiščih so omogočili, da je nova Jugoslavija takoj po zasedanju v Ljubljani lahko začela uspešen boj za svoje mednarodno priznanje, pri čemer je

odločno vztrajala na stališču, da je notranja ureditev nove države izključno stvar njenih narodov.

„Dosledno smo stali na stališču, da o usodi narodov ni mogoče sklepati nikakršnih dogovorov in da o njej odloča vsak narod z lastno voljo in v skladu z lastnim prepričanjem. Miroljubna zunanja politika Jugoslavije — njeno stalno in tvorno zavzemanje za pravičen in trajen mir na načelih neodvisnosti in enakopravnosti — ima torej svoje globoke korenine, neločljivo je povezana z našim narodnoosvobodilnim bojem in s socialistično revolucijo. To pa je v skladu z interesi in prizadevanjem miroljubnega človeštva in z listino OZN.“

Vendar pa se — kakor je dejal predsednik Tito — reakcionarne sile in mednarodni imperializem neizogibnim zgodovinskim gibanjem v korist silam miru in napredka z vsemi močmi upirajo tudi zdaj, v obdobju prehoda od hladne vojne k popuščanju napetosti in širjenju miroljubnega sožitja. Zato izkušnje jugoslovanske narodnoosvobodilne vojne in osvobodilnih bojev drugih narodov tudi danes niso nič manj koristne narodom, ki se bojujejo proti tujim zasužnjevalcem, proti pritiskom in vmešavanju v njihove notranje zadeve, za ohranitev in krepitev njihove neodvisnosti. To nalaga Jugoslaviji najširšo mednarodno dejavnost in solidarnost, da vsestransko podpira te narode in dežele ter jim pomaga, s čimer pa utrjuje tudi lastno varnost in mednarodni položaj.

Na koncu je predsednik Tito pozval mlado generacijo, naj vselej budno varuje in nadalje razvija pridobitve revolucije. „Trdno sem prepričan, da bodo mladi varovali to, kar so ustvarili starejši tovariši in kar zdaj vsi skupaj ustvarjamo, ter da bo, če bo potrebno, odločno preprečila vsak poskus, ogroziti drago pridobljeno neodvisnost naše domovine, ter spodkopati bratstvo in enotnost narodov in narodnosti naše države.“

Dan človekovih pravic

v znamenju 25-letnice deklaracije OZN o pravicah in svoboščinah človeka

Prihodnji teden — 10. decembra — bomo spet obhajali Dan človekovih pravic. Letos bo ta dan stal v znamenju 25-letnice deklaracije Združenih narodov o pravicah in svoboščinah človeka.

Na pragu 21. stoletja bi bilo pričakovati, da ne bo več treba posebej in vedno spet govoriti ter opozarjati na potrebo spoštovanja pravic in svoboščin, ki pripadajo slehernemu človeškemu bitju. Toda resničnost v današnjem svetu je na žalost še zelo daleč od tistega idealnega stanja, ko bi bil človek res brat svojemu sočloveku, ko ne bi bilo več zapostavljanja in diskriminiranja zaradi rase, barve kože, narodnosti, jezika ali prepričanja.

Da tudi v Avstriji, ki velja za demokratično, pravno in kulturno državo, še nismo dosegli takega idealnega stanja, najbolj prepričljivo dokazuje dejstvo, da se morajo narodne manjšine slej ko prej boriti za uresničitev pravic enakopravnosti. Na ravmer, ki so v očitnem nasprotju z deklaracijo o pravicah in svoboščinah človeka, opozarja tudi okrožnica Avstrijske lige za človekove pravice, ki jo v izviru objavljamo na 2. strani današnje številke.

O pravicah človeka in še posebej o pravicah narod-

nostnih manjšin prav te dni razpravljajo tudi na širokem mednarodnem forumu — na ženevski konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi. Med razpravo je zlasti tudi Jugoslavija povedala svoje mnenje ter med drugim poudarila, da zgolj formalnopravno zajamčenje enakosti brez materialne podlage in formalno-pravna razglasitev svoboščin, ne da bi omogočili njihovo uresničitev, nimata niti prave veljave niti popolne vsebine.

Zelo važna značilnost jugoslovanskega stališča pa je nedvomno v tem, da obravnava vprašanje pravic narodnostnih manjšin v skladu s priporočili, sprejetimi na pripravljalnem sestanku v Helsinkih. Tako bi narodnostne manjšine, namesto da se zaradi njih porajajo spori in nestabilnost v Evropi, postale dejavnik prijateljstva, sodelovanja, miru in varnosti. „Z ureditvijo problema narodnostnih manjšin v Evropi,“ je na ženevski konferenci poudaril jugoslovanski predstavnik, „pa bi se resnično zboljšali odnosi v tem delu sveta.“

Toda na nas vseh je, na vsakem posamezniku in na vsaki skupnosti, da s svojimi močmi prispevamo k temu, da bodo končno povsod na svetu, za vse narode in za vsakega človeka dejansko uveljavljene pravice in svoboščine, ki so jih pred 25 leti razglasili Združeni narodi.

Novi veleposlanik Vlahov

na uradnem obisku na Koroškem

V ponedeljek in torek tega tedna je bival novi veleposlanik SFR Jugoslavije na Dunaju dipl. inž. Gustav Vlahov na uradnem obisku na Koroškem, ki je tako prva avstrijska zvezna dežela, ki jo je veleposlanik Vlahov obiskal po svojem prihodu v Avstrijo.

Veleposlanik Vlahov je v spremstvu generalnega konzula Lubeja med drugim obiskal predsednika deželnega zbora Tilliana, deželnega glavarja Simo in celovškega župana Guggenbergerja. V pogovoru z deželnim glavarjem so poleg splošnih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo obravnavali tudi stike med Koroško in Slovenijo ter posebej vprašanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Pri tem je veleposlanik Vlahov obžaloval, da kljub prizadevanjem deželnega glavarja vprašanje dvojezičnih napisov doslej ni bilo rešeno. Posebej je poudaril, da mora narod, ki hoče biti svoboden, imeti tudi dovolj moči, da drugim prizna njihove pravice. Prav tako je veleposlanik Vlahov tudi v pogovoru s celovškim županom izjavil, da Koroška kot soseda Slovenije lahko bistveno doprinese k razvoju dobrososedskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

Med svojim bivanjem na Koroškem je veleposlanik Vlahov v ponedeljek na generalnem konzulatu sprejel tudi predstavnike osrednjih organizacij koroških Slovencev, ki so ga v daljšem sproščenem razgovoru seznanili s trenutnim položajem slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Zlasti je bilo govora o odprtih vprašanjih člena 7, ki so s pristopom SFR Jugoslavije k avstrijski državni pogodbi tudi zadeva le-te, ne nazadnje tudi kot države matičnega naroda. Novi veleposlanik, ki je do podrobnosti seznanjen s problematiko koroških Slovencev, je zagotovil predstavnikom Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev, da se bo kot predstavnik SFRJ v Avstriji z vso vlogo zavzemal za uresničitev pravic, ki so koroškim Slovincem zagotovljene v državni pogodbi.

Vprašanje Koroške

je problem vseh, ki jim je do miru

„Podpora upravičenim zahtevam našega življa v Avstriji ni nikakršen ljubljanski ali slovenski nacionalistični kompleks, marveč je dejanje vse Jugoslavije in prepričanje naših ljudi od Jesenic do Gevgelije.“ Tako je poudaril sekretar sekretariata CK ZKS Franc Šetinc, ko je prejšnji teden govoril na slavnosti v Muti, kjer so odprli nov obrat tovarne poljedelskega orodja in li-varne, združene z Gorenjem iz Velenja, hkrati pa proslavljali 400-letnico svoje delovne organizacije.

V svojem govoru je Šetinc dejal, da je socialistična, samoupravna federativna Jugoslavija pridobitev, brez katere ne bi mogli več živeti

v svobodi in neodvisnosti. Zato jo je treba nenehno braniti na dveh frontah — na notranji proti nasprotnikom socializma in samoupravljanja, na zunanji pa proti sovražnikom politike neuvrčenih.

To priložnost izrabljam za to, da opozorim na hude krivice, ki se gode slovenski narodni skupnosti onkraj Karavank, je ugovoril Šetinc. „Nekateri menijo, da hudo pretiravamo, ko vedno znova načelnjamo vprašanje neizpolnjenih obveznosti iz avstrijske državne pogodbe. Očitajo nam celo, da problem namenoma napihuje, ker bi pozornost domače javnosti radi odvračili od notranjih težav. Toda razsežnosti tega problema so mnogo širše in globlje, kot bi površni opazovalci sklepali po goli številčnosti naše narodne skupine ali po zunanem pomenu dvojezičnih napisov.“

Ni naključje, je menil Šetinc, da nacionalistični in šovinistični avstrijski krogi vedno in povsod poudarjajo, da ogrožamo in napadamo večinski narod, ko se potegujemo za pravice slovenskega življa. Ni potrebno kaj prida politične izkušnosti, da ugotovimo prisotnost mračnih sil, ki jih obstoj ali neobstoj koroških Slovencev sam po sebi ne zanima. Njihov cilj je ustvariti napetost in krizni prostor, ki ga skušajo širiti sorazmerno s popuščanjem napetosti na drugih kriznih točkah Evrope in sveta.

„Problem torej ni samo naš, ampak je tudi problem Avstrije, če hoče veljati za demokratično, kulturno, pa še nevtrarno povzru. Je problem vseh, ki jim je kaj do miru na svetu.“

Informativno srečanje

GRADIŠČANSKIH HRVATOV
IN KOROŠKIH SLOVENCEV

V soboto 1. decembra 1973 so se v Brucku ob Muri sestali predstavniki Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem ter Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev, da izmenjajo misli in poglede na trenutni narodno-politični položaj hrvatske manjšine na Gradiščanskem in slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, hkrati pa vskladijo svoja prizadevanja za uresničitev člena 7 državne pogodbe.

V večurnem razgovoru so udeleženci tega informativnega srečanja obravnavali vsa skupna vprašanja ter drug drugega seznanili tudi s specifičnimi problemi posamezne narodnostne skupnosti, kar po eni strani zahteva skupne odnosno vsklajane ukrepe, po drugi strani pa določene potrebne pobude.

Na koncu so sprejeli nekaj konkretnih sklepov, predvsem pa so se domenili o rednih srečanjih in o stalnem medsebojnem informiranju.

Ob tretji obletnici spomenice slovenske narodnostne skupnosti v Italiji

Pred dnevi so minila tri leta, odkar je sedemindvajset slovenskih predstavnikov vseh ideoloških in političnih opredeljenj iz vseh treh pokrajin avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine odposlalo takratnemu predsedniku italijanske vlade Emiliju Colombu skupno spomenico. V tej spomenici je reprezentativno predstavništvo slovenske narodnostne skupnosti v Italiji jasno postavilo in konkretno obrazložilo zahtevo, da se zakonito narodnostne pravice slovenske skupnosti in s tem uresniči njeno varstvo v duhu ustavnih določil.

Ob tretji obletnici skupne spomenice je predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu Boris Race objavil v Primorskem dnevniku uvodni članek z naslovom „Tri leta spomenice“, v katerem med drugim ugotavlja:

Marsikdo se bo spraševal, ali je vredno spominjati se neke resolucije, ki je ena izmed mnogih, ki so bile po vojni podpisane in odposlane. Marsikdo je že v letu 1971, ki je bilo duhovito označeno kot leto spomenice Colombu, zmajal z glavo, češ, ali ni pretirano ponavljati z javnim prebiranjem spomenice, ko je bilo vendar lahko pričako-

vati, da je vsak Slovenec pri nas poznal njeno vsebino.

Če si danes vzamemo čas in spomenico ponovno podrobno pregledamo, pridemo tudi z odmaknjenostjo treh let do zaključka, da je bilo prav, kar je bilo tedaj storjeno in da je, nasprotno, napaka, če nismo v zadnjih dveh letih storili skoraj ničesar, da bi poudarjali veljavnost spomenice same in njenega duha.

Ni treba pojasnjevati, da takrat glasno ponavljanje spomenice ni imelo namena, da bi se Slovenci z njo spoznali, ampak izključno to, da bi dopovedali vsem, da spomenica izraža stališča, želje in zahteve vseh Slovencev v deželi.

Spomenica je glede glavnih zahtev tudi danes prav tako aktualna, kot pred tremi leti. Temeljna zahteva, da parlament začne takoj razpravljati o zakonskih osnutkih za zaščito slovenske narodnostne skupnosti, je neizpolnjena. Od začetne razprave v prvi parlamentarni komisiji se osnutki niso premaknili naprej. Tudi druge važne zahteve,

ki v glavnem pomenijo razčlenitev, kar bi moral varstveni zakon vsebovati, niso bile izpolnjene. Še celo dopolnitveni šolski zakon, o katerem parlament že leta razpravlja in ga je Colombo ob obisku slovenske delegacije izrecno poudaril, ni bil še sprejet. Kar je bilo v tem času izvršeno, je povsem obrobno, če primerjamo s tem, kar zahtevamo in kar bi morali uživati, da bi bil celovit obstoj naše narodnostne skupnosti zagotovljen.

Če pravimo, da je bilo v tem času malo doseženega, nočemo seveda omalovaževati, kar smo si Slovenci skupaj z nam naklonjenimi silami italijanskega naroda s trdim bojem priborili. Povsem nezadostni uspehi pa kategorično potrjujejo, da se sistem poslopostnosti, ali še bolje povedano, počasne postopnosti, sistematično uveljavlja.

Spomenica v posebni točki poudarja, da mora biti slovenska manjšina v vseh fazah priprav in uresničevanja zahtev aktivno prisotna. Praktični odraz te zahteve se zrcali prav v tem, da so spomenico podpisali Slovenci kot predstavniki strank, gibanj in organizacij. To je bil torej zamelek tega, kdo naj bo sogovornik za dialog. To dobiva še poseben pomen ob takratni Colombovi izjavi, da pomeni sestanek slovenskih predstavnikov z njim izhodišče za nadaljnje delo.

Spomenico je treba torej ponovno ovrednotiti v celoti, tako glede pripravljenosti za skupno delo, kakor glede nadaljevanja skupnih nastopov za uresničitev njene vsebine.

Kein Zurückweichen vor den deutschnationalen Kreisen!

Wir begehen am 10. Dezember die 25. Wiederkehr der „Erklärung der allgemeinen Menschenrechte durch die Vereinten Nationen.“

Die uns befreundete Organisation für Hilfe an „Gewissenshäftlinge“, „amnesty international (London)“, hat aus diesem Anlaß zu einer weltweiten Kampagne gegen die in manchen UNO-Mitgliedsländern noch immer praktizierte „Folterjustiz“ aufgerufen. Obwohl derartige barbarische Verhörmethode hierzulande seit 1945 erfreulicher Weise nicht mehr vorkommen, ist es für uns doch selbstverständlich, diese Aktion zu unterstützen.

Darüber hinaus wollen wir aber nicht vergessen, daß es bei der von unserer Nation erreichten Zivilisationsstufe eine nicht viel kleinere Schande darstellt, wenn wir unsere seit vielen Jahrhunderten mit uns in Schicksalsgemeinschaft lebenden anderssprachigen Mitbürger in Südkärnten und verschiedenen Teilen des Burgenlands vielfach als „minderwertig“ behandeln und sich die Stimmen mehr, die sie überhaupt erst nach einer (nirgendwo in Europa praktizierten) „amtlichen Minderheitenfeststellung“ in den vollen Genuß der zu ihrem Weiterbestand nötigen staatsvertraglichen Sonderrechte gelangen lassen möchten. Auf diesem Gebiet sollte es in keiner, noch ehrlich auf Österreich orientierten Partei „wahltaktische Rücksichten“ und noch weniger ein Zurückweichen vor den sich immer unverschämter gebärdenden deutschnationalen Kreisen geben. Hier stets Zivilcourage zu zeigen und sich offen zu den „unteilbaren“ Menschenrechten und zur Vertragstreue zu bekennen, erscheint wohl jeder noch redlich denkende Bürger unserer Republik, vor allem aber jedes Ligamitglied, verpflichtet!

Aus dem Rundschreiben der Österr. Liga für Menschenrechte

Čedalje večji prepad med bogatimi in revnimi deželami

je bilo na svetu za eno milijardo ljudi, je bilo potrebnih le 75 let, da so leta 1925 na svetu našli že dve milijardi ljudi. V naslednjih 47 letih, torej do lanskega leta, se je svetovno prebivalstvo povečalo že na tri milijarde in pol. Če bo šel razvoj po tej poti naprej, bo ob koncu tega stoletja živelo na svetu že sedem milijard ljudi, čez

polna življenja. Taka tolažba je bolj slaba, kajti izkoriščanje morskih bogastev je človek že zdaj onemogočil s tem, da jih je okužil in pokvaril. Večina zaprtih morij razvitega sveta je za morebitne podvodne kulture že onesposobljena.

Naglo naraščanje števila svetovnega prebivalstva pa pomeni

jonov ljudi, ki v svetu umirajo od lakote.

Pa ne samo to. Koliko sredstev, strahotnih finančnih in materialnih sredstev se porabi v neproduktivne, prvenstveno vojaške namene. Nekaj konkretnih podatkov: Če bi razviti svet skozi 15 let dajal nerazvitemu svetu 20 odstotkov svojega dohodka, bi se zaostali svet tako postavil na noge, da bi nikoli več ne potreboval pomoči. Teh 20 odstotkov je gotovo precej; toda 10 odstotkov svojega dohodka da ta del sveta za oboroževanje! Če bi se razviti svet torej odpovedal vsaj temu, bi bilo človeštvo res kmalu rešeno največjih skrbi.

Neki strokovnjak je izračunal naslednje: prva svetovna vojna je zahtevala 7 milijonov človeških življenj, medtem ko so materialni stroški znašali 229 milijard dolarjev; druga svetovna vojna je stala že 50 milijonov življenj ter 1500 milijard dolarjev; če bi začeli tretjo svetovno vojno, bi bili stroški tako strahotni, da bi izdatke za drugo svetovno vojno (namreč 1500 milijard dolarjev) porabili že v prvih 30 minutah atomske vojne, da o človeških žrtvah sploh ne govorimo.

Ob teh konkretnih številkah se je res treba vprašati, kje pravzaprav je tista humanost, s katero se baha bogati svet?

POŠIROKEM SVETU

BONN. — Zahodnonemški kancler Willy Brandt bo še ta mesec potoval v Prago, kjer bodo ob tej priložnosti podpisali že parafirani dogovor o obnovi rednih diplomatskih odnosov med Zvezno republiko Nemčijo in Češkoslovaško. Podpis tega sporazuma so že nekaj časa vedno spet odložili, ker ni uspelo najti dokončnega soglasja glede tako imenovanega münchenskega sporazuma iz leta 1938. Zato zdaj z zadovoljstvom ugotavljajo, da bo kmalu le prišlo do normalizacije odnosov tudi med Zahodno Nemčijo in Češkoslovaško.

DUNAJ. — Kancler Kreisky je v proračunski razpravi napovedal, da v njegovem uradu trenutno pripravljajo poročilo o dosedanjem delu tako imenovane ekspertne komisije za krajevne napise. Ko bo poročilo pregledala in odobrila komisija, se bodo o teh vprašanjih začela pogajanja med političnimi strankami. Kakor znano, so v komisiji med drugim razpravljali o možnostih in oblikah posebnega jezikovnega ugotavljanja kot podlage za izvajanje določil člena 7, vendar niso prišli do soglasja. Zdaj naj bi „rešitev“ našli v medstrankarskih pogovorih, kjer bodo morda razpravljali tudi o tem, ali naj za postavitev dvojezičnih napisov velja kot najmanjša upravna enota vas ali občina; prav tako pa je odprto tudi vprašanje, kakšen odstotek pripadnikov manjšine naj bi bil osnova za izpolnitev obveznosti iz državne pogodbe.

AKRA. — Ganski list „Ghanayan Times“ opozarja afriške države, naj ne nasledajo amerškemu „dvorjenju“. List priporoča afriškim državam, naj pazljivo proučijo nedavni govor ameriškega zunanjega ministra Kissingerja v Združenih narodih, kjer da je posebej napadel neuvrščene države. Kissinger se, kakor ugotavlja omenjeni list, še naprej zavzema za prevlado velikih sil, kar med drugim dokazuje tudi strmoglavljenje Allendejevega režima v Čilu.

BEOGRAD. — Ob nedavnem državnem prazniku Jugoslavije so predsednik Tito in drugi voditelji prejeli neštete čestitke vodilnih državnikov iz vseh delov sveta, ki so jugoslovanskim narodom želeli uspešen razvoj tudi v bodoče. Prav tako pa je Jugoslaviji ob njenem prazniku posvetil veliko pozornosti ves svetovni tisk, ki je obirno poročal o junaškem boju jugoslovanskih narodov in narodnosti med zadnjo vojno ter o uspešnem gospodarskem in družbenem razvoju Jugoslavije v povojni dobi in še zlasti o njeni pomembni vlogi v boju za ohranitev svetovnega miru in za prijateljsko ter enakopravno sodelovanje med narodi. Pri tem je bila posebej poudarjena graditev samoupravne družbe, ki so jo mnogi listi imenovali vzorno uresničevanje socialističnih načel.

MADRID. — Španska vlada je sprožila sodni postopek proti segovijskemu škofu Antoniu Palenzuelu zaradi kritike, ki jo je izrekel na račun razmer v posebnem zaporu Zamora. V tem zaporu je zaprtih več katoliških duhovnikov, obsojenih iz političnih razlogov na prisilno delo. Zaradi nezgodnih razmer v zaporu so začeli gladovno stavko in zahtevali, naj to ječo zapro in jih premestijo k drugim političnim jetnikom.

SANTIAGO. — Ne samo, da po državnem udaru profašistične vojaške hunte v Čilu ni uspelo zatreti odporiškega gibanja, marveč je to gibanje vedno bolj vidno, tako da morajo oblasti same priznati, da „so gverilci na vseh straneh“. Preganjane napredno usmerjenih državljanzov je iz dneva v dan hujše. V akcijah proti demokraciji silam sodelujejo poleg policije tudi vojaške enote. Približno 3000 vojakov pod poveljstvom oficirjev, izurjenih v ameriških protigverilskih šolah, so poslali v gore andskih Dordiljev in južnem Čilu, da bi v državi zatrli odporiško gibanje.

NEW YORK. — Politični odbor glavne skupščine OZN je sprejel resolucijo, ki najostreje obsoja kolonizatorsko in rasistično politiko Izraela na zasedenem arabskem ozemlju. Za resolucijo je bilo oddanih 82 glasov, proti njej je glasovalo samo 7 delegatov, 24 članov pa se je glasovanja vzdržalo. Resolucija obsoja aneksionistično politiko Izraela, kolonizatorsko naseljevanje Izraelcev in tujece na zasedenem ozemlju, uničevanje stanovanjskih in javnih stavb in celih arabskih mest ter zaplembe in razlašanje arabskih nepremičnin.

BEOGRAD. — Predsednik SFRJ Josip Broz Tito je podpisal odlok, s katerim so ob prazniku republike pomilostili 517 oseb, obsojenih na zaporne kazni zaradi raznih kaznivih dejanj. Na podlagi tega odloka so 91 oseb oprostim nadaljnega prestajanja kazni, 426 osebam pa so kazni znižali.

V Rimu se je pred nedavnim zaključilo letošnje zasedanje strokovne organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO), na katerem so med drugim obravnavali tudi vprašanja preskrbe svetovnega prebivalstva s potrebnimi živili. Da so ta vprašanja čedalje bolj pereča, ni več nobena skrivnost in je vsekar značilna ugotovitev enega izmed udeležencev ob zaključku konference: „Bliža se nam doba velikega pomanjkanja, katerega znaki se zadnja leta že izrazito kažejo.“

Sicer je res, da del sveta živi v splošnem blaginji in da si delajo mnogo skrbi za vprašanjem, kako izvajati shujševalno kuro, da preobilna hrana ne bi škodovala srcu in zdravju. Toda prav tako je res, da na svetu umirajo ljudje od lakote, da vsako minuto umre od lakote 72 človeških bitij, od tega več kot polovica otrok. Do konca tega leta, tako so izračunali strokovnjaki, bo zaradi pomanjkanja hrane umrlo okoli 40 milijonov ljudi.

Kljub tolakim milijonom nena-ravnih smrti pa je prirodni pri-rastek na svetu tolikšen, da hkrati govorimo o demografski eksplo-ziji. Poldrugi milijon let, torej od prapočetkov človekove eksistence, do leta 1850 je bilo potrebnih, da se je človeštvo namnožilo na eno milijardo ljudi. Od leta 1850, ko

sto let pa celo 35 milijard, torej desetkrat več kot danes.

To bi teoretično pomenilo, da bi leta 3000 prišlo na kvadratni meter že 180 ljudi. Torej ne pre-seneča ugotovitev, da se začinja človeštvo množiti, kot se množijo bakterije. Seveda je v tem precej pretiravanja, toda tudi trezni strokovnjaki svarijo pred posledicami morebitne demografske eksplozije — kajti če ljudje že danes umirajo od lakote, kako bi bilo šele, če bi bilo na svetu desetkrat toliko lačnih ust.

Morda bo kdo dejal, da bosta znanost in tehnika že našli pot tu-di iz te težave, saj Zemlja je ven-dar dovolj velika, poleg tega pa so na voljo obširna morja, ki so

izredno velik pomen tudi v drugih pogledih. Po podatkih Združenih narodov je na svetu 303 milijonov otrok pobabljenih. Posredna posledica te pobabljenosti pa je tudi večja ali manjša benavost. Ugotovili so namreč, da imajo taki otroci do 20 odstotkov manj možgar-skih celic; to se pravi, da je otrok, ki raste v zdravem, normalnem okolju, tudi umsko privilegiran, ker se mu možgani drugače raz-vijajo.

Glavno krivdo za tak položaj v zaostalem delu sveta nedvomno nosi tako imenovani bogati in ci-vilizirani svet. Ta razviti svet uniči, pokvari, odvzame toliko pre-hrabenega blaga, da bi z njim lahko utišali glad desetina milij-

Klub slovenskih študentov na Dunaju

je podal pestro delovno poročilo

Dne 23. novembra je bil v klubskih prostorih na Dunaju izredni občni zbor Kluba slovenskih študentov. Potekal je v znamenju delovanja Solidarnostnega komiteja, čemur posveča Klub veliko pozornosti, kar je bilo razvidno tudi iz poročil odbornikov.

Predsednik Bertl Wuffej in tajnica Vida Obid sta podala sliko mnogostranskega delovanja dunajskih študentov. Klub je v minulem delovnem letu priredil vrsto izobraževalnih in informativnih sestankov za svoje člane, stopil pa je tudi v javnost s političnimi in kulturnimi akcijami.

Izobraževalno delo Kluba se je odvijalo predvsem v delovnih kroških, kjer so se klubaši bavili z novejšo zgodovino slovenskega naroda. Za informacijo je bilo poskrbljeno v aktualnih sestankih o boju koroških Slovencev in tudi drugih narodov za enakopravnost.

KSS pa je stopil tudi v širšo javnost, ko je na dunajski univerzi delil letake in tako avstrijske ter inozemske študente obveščal o vedno novih napadih na osnovne pravice koroških Slovencev. Ob obletnici podpisa državne pogodbe pa je skupaj s člani Hrvatskega akademškega kluba z demonstracijo opozoril na neizpolnjevanje prav tiste pogodbe, ki je osnova samostojnosti avstrijske države.

V poletnih počitnicah je priredil KSS v Globasnici dvodnevni seminar o pojavih neofašizma v Avstriji in v Evropi. V okviru seminarja je bila prirejena tudi razstava o sodobnih problemih koroških Slovencev, to je ista razstava, ki sta jo potem prepovedala celovški župan Guggenberger zaradi „miru v deželi“ in delavska zbornica zaradi „nepristranosti“. Ob koncu seminarja je bila proslava 50-letnice obstoja Kluba slovenskih študentov na Dunaju, med katero so člani študentske organizacije prvič nastopili s svojim prizorom „Ekstremist Matija Gubec“, z njim so v tednu pred demonstracijo v Celovcu gostovali tudi v nekaterih krajih južne Koroške. S tem so prispevali k uspehu skupnega pohoda slovenskih ter nemških naprednih demokratičnih sodelavcev, ki je bil prvi vidni plod dela Solidarnostnega komiteja, ustanovljenega na pobudo Kluba slovenskih študentov, Mladja in Kladiva.

Po poročilih odbornikov in razrešnici staremu odboru, ki je s tem po enoletni uspešni delovni dobi odstopil, sta bila izvoljena za novega predsednika Majda Janežič in za tajnika Mirko Boročnik.

Nova predsednica je v programskem govoru orisala cilje nadaljnjega delovanja Kluba. Posebej je poudarila pomen Solidarnostnega komiteja, ki je bil ustanovljen prav

pa privedel le do konkretnega zavezništva z demokratičnimi silami v Avstriji, temveč tudi do akcijske enotnosti različnih političnih struj med Slovenci samimi.

„Na eni strani — je dejala Majda Janežič — še nikoli od leta 1945 demokratične pravice koroških Slovencev niso bile tako ogrožene kot danes, ko vlada pripravlja ugotavljanje manjšine, kar pomeni frontalni napad na člen 7, ki je orientacijska točka vsega našega truda; na drugi strani pa pogoji za demokratični boj še nikoli niso bili tako ugodni kot danes, ko se čvrsti v vrstah našega ljudstva narodna zavest in ko se v vrstah nemško govorečega ljudstva večja pripravljenost, povezati se z nami v skupnem boju proti vsakemu ugotavljanju manjšine in za takojšnjo izpolnitev člena 7.“

V tej situaciji se postavljajo važne naloge tudi KSS, ki je važen del slovenskega ljudstva, saj predstavlja mlado inteligenco, ki se bo po

končanem študiju večinoma vrnila na Koroško in se bo v njenem konkretnem delu pokazala uspešnost ali neuspešnost klubskega delovanja. Zato hoče novi odbor svoje delo nadaljevati v treh smereh: 1. boj za narodnostne pravice v avstrijski metropoli sami; 2. narodno-politična izobrazba klubašev; 3. stik in sodelovanje z ljudstvom na terynu.

Objava

SLOVENSKE GIMNAZIJE

V soboto, dne 15. decembra 1973, ob 9.30 uri dopoldne bo v modri dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) v Celovcu občni zbor Združenja staršev z običajnimi poročili, razrešnico in volitvijo novega odbora.

Na sporedu je tudi zanimivo in aktualno predavanje g. univ. prof. dr. Antona Trstenjaka o perečih vzgojnih problemih v zvezi z današnjo dijaško mladino. Starši dijakov slovenske gimnazije in vzgojitelji so prisrčno vabljeni.

Istega dne popoldne bo od 13. do 16. ure na Zvezni gimnaziji za Slovence „DAN STARŠEV“. Starši lahko izrabijo priložnost, da se pomenijo s profesorji o učenem uspehu svojih otrok. Prisrčno vabljeni!

Ravnateljstvo
Zvezne gimnazije za Slovence

Slovenija dobi mednarodno visokošolsko ustanovo

Na podlagi sklepa, ki so ga sprejeli na nedavnem zasedanju medvladne oceanografske komisije UNESCO (specializirane organizacije Združenih narodov za kulturo, znanost in prosveto), bo Slovenija dobila novo mednarodno visokošolsko ustanovo. V Portorožu oziroma Strunjanu bo namreč zrasel regionalni center za podiplomsko izpopolnjevanje v raziskovanju Sredozemskega morja.

V bodoči visoki šoli Združenih narodov, ki bo delovala pod pokroviteljstvom UNESCO in pod neposrednim vodstvom ljubljanske univerze, se bodo izpopolnjevali mladi znanstveniki iz sredozemskih in drugih držav, ki se ukvarjajo s proučevanjem Sredozemskega morja. Tozadevni načrti so nastali v okviru programa zveze inštitucij, ki se ukvarjajo z znanstvenim proučevanjem Jadranskega morja. V ta program so poleg Jugoslavije in Italije vključene še Avstrija, Češka, Slovaška, Zah. Nemčija in Amerika, na letošnjem zasedanju pa se jim je pridružila tudi Švica.

Novi izobraževalni center na slovenski obali naj bi začel redno delovati že jeseni 1975. Njegovo delo pa bo — kakor pravi dr. Jože Štirn, predstojnik morske biološke postaje ljubljanske univerze v Portorožu — logično nadaljevanje tako imenovanih poletnih šol, ki jih prirejajo v Portorožu in Strunjanu že od leta 1971. Za Slovenijo bo pomenila ta ustanova brez dvoma važno mednarodno znanstveno uveljavitev.

Pesniški list 14 - France Pibernik

Pri založbi Lipa v Kopru in Založništvu tržaškega tiska v Trstu je uredniški odbor Pesniških listov — Miroslav Košuta, Marko Kravos in Ciril Zlobec — letošnjo jesen poskrbel v drugem letnem nizu že za 14. izdajo: FRANCE PIBERNIK je v njej objavil 10 novih pesmi.

Pibernik je rojen leta 1928 v Sohadolah pri Kamniku in je profesor slovenščine na gimnaziji v Kranju. Zunaj šole pa publicira eseje in kritike tri: Bregovi urednikov Prostora in časa, revije za kulturna in družbena vprašanja, ki izhaja že peto leto v Ljubljani in se živo zanima tudi za življenjska vprašanja koroških Slovencev. Pesniške zbirke ima doslej tri: Bregovi ulice (Lipa, Koper, 1960), Ravnina (Mladinska knjiga, Ljubljana, 1968) in Mapa poezija-grafika (bibliofilska izdaja skupaj s slikarjem Henrikom Machelom, Kranj, 1969).

Blago zeleni papir teh desetih zelenih listov kar hlepi po kakem temnorjavem, zemeljsko zanesljivem, prej molovskem ko durovskem grafičnem oblikovanju. Že naslovná stran usmerja bralca v pesnikovo duševno držo: neusmiljeno je tam v temnem četverkotu obrobljena in ujeta njegova „milost sanj“ — zunaj tega žalostnega okvira, izpod katerega leze kakor huda slutnja črna sodbá brez milosti, pa se kakor žilav bor s Krasa krivenč v nedopovedljivem hrepenjenju po človeški avtentičnosti — njegovo razbolelo zgodovinsko čustvo.

France Pibernik je globok mislec in jezikovno rahločuten lirik.

V pričujoči mapi je njegova osrednja osebna in splošno bivanjska tema — milost. Splošno bivanjska tu pomeni: v duhovnem in družbenem prostoru slovenskega naroda. Milost odsekane roke (avtor ima samo eno roko), ki ni (bila) milost (Brižinski II), muka njegove matere, ki je šla bridko pot milosti, milosti s pravico prve noči (Rateški III), tlačanska milost (Stiški V), milost,

ki (mu) je dana v brezupni hrepenenja daljne Španije (Lepa Vida), galjotova milost na galeji (Galjot), milost sanj (Kralj Matjaž k. g.), kajti

ko bodo milosti nam sanje dotrohnele
še prekate rodne nam rdeča kri odpre.

V sedmi pesmi tega cikla (1414) vidi z Ernestom Zelcnikom na Gosposvetskem polju „slovesnost, ki se je zbesedila v sodbó“. In vidi mrzli dvorezni meč, ki že kdaj ni delil pravice. In čuje črno sodbó v tuji besedi, brez milosti pisano ljudstvu... „Suhi dol 1573“ osvetljuje tlačanovo in upornikovo milost v dihu zemlje, v Korantovi (naš veseljak Pust) sončni družbi pa se mu rudolfovske nasmehne življenjsko potrebno ravnotežje — na cesti, ki mu je ljubica, s piščaljo, ki se mu nasmiha, saj je največja milost v tej deželi roditi se kot pevec potepuh...

V zadnji pesmi — Iz Katekizma 1550 — sklone krog te meditacije o milosti tako, da naveže na začetek, na Trubarjevo iskanje pesnice, in skuša spoznati svoj „poevov dolg“ za svoje dni:

rad bi za vse večne čase zapisal
besedo ki ne bi bila milost
besedo mesa in krvi
besedo zemlje in duše...

Kakor veliki slovenski Testament nam pesnik villonovsko razgrne v Rateškem III naše zgodovinske dimenzije, zgodovinske možnosti Slovencev; v njih jih identificira ob sebi — ponižanem bastardu rdeče in modre krvi — in veruje, da bo rešen spočetnega greha v trnovi mržnji zasebojcev.

Janko Messner

* Ob ostrí donkihotski intelektualki Jolki Milič, ob Janezu Menartu, slovenskemu Jacquesu Prevrtu, in Danetu Zajcu, ob slovenjgroškem miselnem liriku Vinku Oslaku v Tisnikarjevi prosekuri je v tej zbirki kot deveti avtor izšel tudi naš koroški Andrej Kokot in povedal, da zdaj je čas dejanj, zdaj ko padajo napisi...

ZONE SVETINA

206

UKANA

TRETJA KNJIGA

S škofovo pomočjo ga do tega ne bo težko pripraviti, kot ni težko pognati žabe v vodo. Za nadzornika jim bo postavil Valjhuna, tega Kristusovega vojščaka, ki ga imajo nekateri radi kot ščurka v juhi. Njegov oče je težko obremenjen z vojnim dobičkarstvom, brata imata v Švici, sestra pa sodeluje z osvobodilno fronto. Ej, skakal bo natanko tako, kot mu bosta z generalom žvižgala!

10

Jutranji obisk v cerkvi je Valjhuna pomiril. Z njim je tudi mati, ki ni mogla skriti prekipavajoče ljubezni in sreče. Ponosna je bila, če se je lahko s svojim sinom pokazala v cerkvi ali na cesti. Ona ga je vzgojila v moža, junaka, kakršnega si je vedno želela. Postal je pravo nasprotje svojega očeta, ki poleg poslovnih zadev ni tvegati niti spopada z njo, nikar s političnimi nasprotniki, kot so tvegali njeni bratje in drugi sorodniki. Vsi so bili v prvih vrstah protirevolucije.

Navduševala se je nad njim, hkrati pa sta jo navdajala skrb in strah. Čim bližji je bil njenim idealom in čim večjo ljubezen je vzbujal v njenem srcu, tem bolj se ji je odtujeval. Postajal je razdražljiv, zamišljen in samosvoji. Včasih je bil do nje izredno odkrit. Tudi to ji je zaupal, da je Ano, ki jo je sovražila iz dna srca, predal Nemcem. In ona je to

odobravala: prav je, da so se je znebili, ničvrednice! To dekle že ne bo mešalo glave njenemu dobro vzgojenemu sinu, človeku z odprto bodočnostjo!

Mislila je, da se mu bo s tem prikupila, pa se mu je le zamerila. Očital ji je, da se vmešava v njegovo življenje. Krivil jo je, da ga je prek svojih sorodnikov zapletla v mreže obveščevalnih služb in s tem v vojno. Bolje bi bilo, če bi bil poslušal očeta. Kako lepo bi bilo, če bi se poročil z Ano in pustil na miru politiko! Kako neumen je bil, da ni bil vztrajnejši, da ji ni zaplodil otroka! Potem niti mati ne bi nasprotnovala in vzela bi se.

Te misli so ga vse bolj begale in krhal se je kot ostrina meča, ki udarja ob kamenje.

Zlagano in sprijeno ozračje politike mu je šlo počasi na živce. Spletkarstvo in boj za vodstvene položaje sta ga žrla in čedalje bolj se je kesal, da je po lastni neumnosti izgubil žensko, ki jo je resnično ljubil in je ne more pozabiti. Najbolj pa ga je peklilo, ker ni vedel, kaj se je z njo zgodilo. Mnogo ljubše bi mu bilo, če bi bila mrtva, ko da je spet v rokah majorja Wolfa; še huje bi mu bilo, če bi padla v roke rdečim. Sovražstvo do vsega, kar je bilo komunističnega, je raslo v njem z nesluteno močjo; izrek „bolje mrtve kot rdeč“ ki so ga pri Katoliški akciji večkrat ponavljali, pisali na lističe in trosili po šolskih prostorih, se je začel v njegovi notranjosti spreminjati v podzavesten nagon. Želel je sodelovati kjer koli in kakor koli, samo da bi pomagal uničevati to kužno bolezen naroda, revolucijo, ki si je nadela lažno ime narodnoosvobodilna borba.

Tako je nihal iz ene skrajnosti v drugo, kakor je bil razpoložen. Po tem, kar se je zgodilo v Črnem vrhu, in po nesrečnem srečanju z Ano, se je sprl tudi z materjo. V njem so zorele čudne sile; toda bile so kot ogenj, ki ne more izbruhniti, ker je žerjavica še prekrita s pepelom.

Tik preden je zbolel, ga je poveljujoči general SS poklical v poveljstvo. Po kratkem pogovoru ga je odlikoval z nemškim železnim križcem za hrabrost. To odlikovanje je sprožilo med njegovimi znanci hudo zavist in obrekovanje. Tudi to ga je prizadejalo.

Mati je opazila njegove težave. Nekega večera je posedela ob njem, ko je bil že v postelji in se skušal zamotiti z branjem svetega pisma.

„Bogdan, zakaj si takšen? Kar nenadoma si se spremenil. Še pri kosilu se izgubiš. In v cerkvi, ko duhovnik dvigne najsvetejšo, nisi več tako pobožno zbran, tvoj duh kar nenadoma nekam odlava.“

Ni je maral žaliti. Še ko je bil deček, je skoraj vsak večer sedel pri njem in ga vzgajala. Vedel je, da skuša znova pridobiti njegovo dušo. Dvomil pa je o smislu njegove prizadevanja. Počutil se je kot del zemlje, ki ga je odplavila voda: v valovih morja se razleže in razprši na neznane obale. Odgovoril ji je:

„Mama, tebi se vse to le zdi. Nisem več otrok, sama si povzročila, da živiva vsak svoje življenje. Mojega sveta, v katerega si me sama spravila, ne poznaš več. Ne maram te obremenjevati z njim, ker je pregrob in preveč nesmiseln. Ranih bi te. To je trnje med rožami, ki si mi jih ti polagala v roke. Moje roke so krvave od tvojih rož... Od krvi, ki je ne umije nobena molitev... in ki zbujajo žejo po novi krvi, prinaša namesto posvečujoče milosti in miru nemir in praznoto...“

Sklonila se je nadenj, ga prekrizala in rotila:

„Ne obupaj, sin moj. Res je življenje težko, veliko breme nosite. Toda ti ne odvriži meča, dokler je svet poln brezbožnikov. Saj vidiš, da so ulice polne omahljivcev in strahopelcev. Ali naj se jim vdamo brez boja? Ali naj jim prepustimo narod? Usodo? Bodočnost? In vse, kar stoji pred

Prosvetno delo v zimskem času

POSOJILNICA BILČOVŠ
registrirana zadruga z neomejenim jamstvom, vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

v soboto 8. decembra 1973
ob 8. uri v zgornjih prostorih pri Miklavžu v Bilčovsu.

Dnevni red:

1. Otvoritev, pozdrav in ugotovitev sklepčnosti (§ 31)
2. Izvolitev zapisnika in dveh overovalcev (§ 32)
3. Čitanje zapisnika zadnjega obnovega zboru
4. Poročilo upravnega odbora
5. Poročilo nadzornega odbora
6. Pregled in potrjevanje letnih računov za leto 1972
7. Sklepanje o uporabi čistega dobička (§ 17)
8. Razrešnica upravnemu in nadzornemu odboru (§ 16)
9. Volitev upravnega odbora
10. Volitev nadzornega odbora
11. Slučajnosti

V slučaju nesklepčnosti se ob upoštevanju določb o roku razglasa skliče z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu zastopanih članov (§ 31). Vse člane vabi k polnoštevilni udeležbi

upravni odbor

Čeprav na kulturno-prosvetnem področju slovenske narodne skupnosti na Koroškem trenutno na videz vlada zatišje, je stvarnost povsem drugačna. Večina prosvetnih društev pripravlja svoje prireditve, s katerimi se bodo predstavila v prihodnjih tednih. Nekatera društva pa so tudi že pričela s svojimi prireditvami.

Pripravljalni odbor za Koroške kulturne dneve, ki bodo letos že peti po vrsti, intenzivno pripravlja to zdaj že tradicionalno kulturno-znanstveno prireditev, ki ni samo v slovenski, marveč tudi v širši koroški javnosti našla priznanje in pozitivne odmeve.

Slovenska prosvetna zveza je zaključila priprave za izdajo Koroškega koledarja za leto 1974, ki bo v kratkem prišel med bralce skupaj s knjigami Prešernove družbe. Letošnji koledar Slovenske prosvetne zveze bo posebno zanimiv, saj bodo v njem objavljeni prispevki vidnih osebnosti iz političnega in kulturnega življenja celotnega slovenskega kulturnega prostora. Tako bodo med drugimi objavljeni prispevki dr. Francija Zwitterja, Borisa Raceta, Klavdija Palčiča, Ferenc Hajosa, Bogdana Pogačnika,

Janeza Švajncerja, Milke Hatmanove, Tomaža Ogrisa, Karla Prušnika in drugih. Kakor lani bo tudi letošnji Koroški koledar krasili posnetki s kulturnih in drugih prireditev koroških Slovencev v preteklem letu.

Tudi na področjih književnosti in likovne umetnosti doživljamo napredek. Pred nedavnim sta izšli dve knjigi koroških avtorjev (Polanšek: Velike sanje malega človeka, Lipuš: Zgodbe o čuših), v Kranju pa pripravljajo razstavo slikarja Gustava Januša.

Sodelovanje med društvi tu in onstran meje je tudi v tem času živahno. To velja zlasti glede sodelovanja s kulturnimi organizacijami

na Jesenicah, ki imajo redne slike z našimi prosvetnimi društvi. Prav danes bodo v gledališču „Tone Čufar“ na Jesenicah gostovali pevci kulturnega društva „Jepa-Baško jezero“, pevski zbor „Radiški fantje“ z Radiš ter instrumentalni ansambel „Trio Korotan“ SPD „Danica“. Prireditve organizira jeseniška Kulturna skupnost. Te dni pa je na Jesenicah izšla 13. številka literarne priloge jeseniškega Železjarja. Tudi v tej številki so zastopani naši literarni Valentin Polanšek, Janko Messner in Andrej Kokot.

V tem sestravku pa je navedenih nekaj kulturnih dogodkov, ki so pred nami, oziroma so bili izvedeni.

Ob Dravi smrdi

Veliki zavoj Drave med Šmartnom pri Rožku in vasjo Reko so povežali s 3,5 km dolgim kanalom, po katerem sedaj teče Drava in žene prvo turbino (od dveh) nove rožške elektrarne ter tako proizvaja tok. Zaradi preusmeritve Drave v novi kanal je stara struga Drave skoro suha. Po njej se vije samo še neznan potok, katerega lahko preokračimo peš. Tudi drugače je slika stare kamenite struge vse prej kot lepa in zelo moti prirodno lepoto tega področja. To pa še ni vse. Bolj kočljivo je namreč to, da se v staro strugo Drave izlivajo sicer mehanično „očistene“ odplake, ki pa zaradi pomanjkanja vode v strugi in tako večje koncentracije v njej neprijetno „dišijo“.

Ti dve dejstvi sta bili glavni povod, da so se minulo nedeljo popoldne zbrali prizadeti domačini v

hotelu pri Pachernigu v Ločah ob Dravi, da protestirajo proti tem nevarnim razmeram, ki bodo imele nujno posledico, da bo izostal turizem v tem kraju. Na protestnem zborovanju so bili navzoči tudi predstavniki občin Vrbe in Rožeka ter zastopnika Avstrijskih dravskih elektrarn.

Župan dipl. inž. Petritsch je bil prvotno mnenja, da bi se mehanič-

DOM V TINJAH

vabi na predavanja
Kako gleda zdravnik na ljubezen! — Spolna vzgoja — Informacija za starše in mlade odrasle.

V Dobri vasi v farni dvorani v nedeljo 9. 12. 1973 ob 14.30 uri in v Šmihelu v farni dvorani ob 19.30 uri.

Predavatelj:
dr. Ivan Hribnik

„O načelih vzgoje — o pedagoškem in psihološkem položaju vzgojiteljev v današnji pluralistični družbi“.

V dvorani šolskih sester v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu v petek 14. 12. 1973 ob 14. uri.

Predavatelj:
univ. prof. dr. Anton Trstenjak

ni čistilni napravi za odplake na Zopražah pridružila še biološka, ki bi lahko odstranila neprijetni smrad, vendar so načrt ovrgli, ker bi imel na daljšo dobo škodljive posledice. Sedaj je izdelan nov načrt, po katerem bi „očistene“ odplake spuščali po podzemnem kanalu nekaj kilometrov nižje v Dravo.

Loče nad Baškim jezerom

Letos se je v našem kraju kar pogosto oglašala dekla smrt. Prizadeti smo bili tudi slovenski prebivalci.

Pred nedavnim sta nepričakovano umrli 73-letni Janez Uršič, po domače Volt v Dobju, in Slavko Arko na Dobičah v Rutah, ki je dosegel

75 let starosti. Oba sta bila nekoč več let predsednika slovenskega prosvetnega društva „Jepa“ v Ločah. Obema so se domači pevci društva „Jepa — Baško jezero“ oddolžili z žalostinkami ob odprtem grobu in z lepim petjem pri maši. Posebno čast so jim izkazali tudi s tem, da so bili pri pogrebnih obredih navzoči trije duhovniki.

Omembe vredna vrlina obeh zaslužnih mož je bila skromnost. Čeprav nista bila prekomerno obdarjena z dobrinami sveta, sta bila zadovoljna s svojo usodo. Lahko sta za zgled in tolažbo tudi nam, ko se prav zadnje čase odpira gospodarsko zelo nejasna bodočnost. Žalostno smrt sta storila tudi Franc Jelenik iz Dobja, ki je v temi zgrešil pot in padel v potok, ki se izliva iz Dobiškega jezera in tam utonil, ter 18-letni fant Zeichen z Broda, ki si je sam vzel svoje mlado življenje.

Vsem prizadetim izrekamo naše globoko sočustvanje.

Nazadovanje v tujem prometu

Letošnji rezultati tujkega prometa na Koroškem niso tako obetajoči, da bi se v prihodnjem letu mogli bistveno spremeniti na boljše. Zadnji dogodki na bližnjem vzhodu, katerih posledica je pomanjkanje goriva, in cela serija podražitev cen nasprotno le še bolj potrjuje mišljenje raznih prerokov, ki trdijo, da so tista srečna leta, ko smo kar naprej beležili prirastke in uspehe — pri kraju.

Turizem v Avstriji in zlasti na Koroškem je pokazal prve občutne znake nazadovanja števila nočin. Tako smo v letošnji sezoni (od 1. nov. 1972 do 31. okt. 1973) beležili na Koroškem 16,5 milijona prenočitev, kar je v primerjavi z lanskim letom (1971-72) za 839.000 prenočnin manj. V odstotkih izraženo se je letošnji turizem na Koroškem napram lanskemu letu zmanjšal za 4,8 odst.

Na voljo so še drugi statistični podatki: Koroška je imela v Avstriji najnižje število zasedenih postelj, in sicer 78,8 dni v letu. Glede dnevne porabe (življenjske s prenočnim) so na Koroškem tuji porabili poleti

povprečno 300, pozimi pa 400 šilingov na dan.

Za pospeševanje turizma na Koroškem je v deželnem proračunu za leto 1974 predvidenih 25,5 milijona šilingov (v letu 1973: 26 milijonov šil.). Seveda je k tej vsoti treba prišteti še 5 milijonov šilingov za nakup zemljišč ob jezerih in 2,5 do 3 milijone šilingov za povišanje prispevka turistični zvezi. Vsega skupaj je torej za koroški turizem v letu 1974 predvidenih več kot 30 milijonov šilingov.

Krivo, da je v Avstriji oz. na Koroškem prišlo do nazadovanja števila nočin, nosijo predvsem hotelirji, ki so uvedbo davka na večjo vrednost izkoristili tudi za to, da so občutno povišali cene. Podražitvi v tujem prometu se je v zadnjem času pridružilo še pomanjkanje goriva, kar bo seveda igralo veliko vlogo pri nadaljnjem razvoju tujkega prometa. Vsekakor bo treba že sedaj ukrepati, da bodo železnice, ki niso prizadete zaradi pomanjkanja goriva, prevzele glavno težo prevoza tujcev v naši državi.

Obračun Rdečega križa

Na občnem zboru koroškega Rdečega križa v celovškem Domu glasbe je deželni svetnik Rudolf Gallo obljubil, da bo koroški Rdeči križ dobil v Celovcu svoj center. Predsednik te dobrodelne organizacije dr. Kerstnig je pohvalil prizadevnost koroškega prebivalstva pri sodelovanju te koristne ustanove, ki ima svoje podružnice po vsej Koroški.

Dejavnost Rdečega križa je predvsem tudi v tem, da pomaga pri naravnih nesrečah in stiskah, skrbi za prevoz bolnikov in šola zdravniške pomočnike. Rdeči križ je imel v letu 1972 na razpolago 49 sanitarnih vozil, katere je upravljalo 38 glavno poklicnih vozačev, 105 nadaljnjih vozačev, 172 sovozačev in 229 sester, ki so spremljale ta vozila. Skupno so lansko leto v službi do bližnjega prevozili 1.589.304 kilometre. Poseben poudarek so v letu 1972 dali šolanju. Skupno se je v 127 tečajih šolalo 4517 tečajnikov. 124 od teh se je odločilo za aktivno sodelovanje pri Rdečem križu.

Ob zaključku občnega zbora so bili zaslužni sodelavci Rdečega križa nagrajeni s častnimi odličji.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

nam, tudi pred tistimi, ki še niso rojeni? Bog te je izbral za svojega borca!

Ni je maral žaliti in ne razlagati misli starega duhovnika, ki je v njegovo dušo zasejal seme nesreče in razklanosti. Še vedno jo je imel rad, ni se mogel odtrgati od nje in njene vse njegovo življenje obsegajoče ljubezni. Razmišljal je o tem in zaslutil, da v njem ljubi sebe, da razvija svoje misli v njegovi volji. Prek njega se hoče povzpeli v veliki svet in mu vladati, kakor neomejeno vlada v lastni hiši, očetu, njemu in sestri.

Zasmilila se mu je, ker bo nekoč le spoznala, da ga je izgubila, da on ni tisto, kar si želi ona, in da sproti razpada vse, kar nastaja pod njegovim vplivom. Zunaj njene hiše in zunaj cerkve se porajajo sile, s katerimi se še ni srečala. Toda kadar so se vanj zazrle njene globoke črne oči, iz katerih je vedno sijal magičen sij svetlosti in volje, se ji je le podredil in jo poslušal. Poznala ga je v dno srca in slutila, kaj razkrajala njegovo dušo, zakaj je v uri preizkušnje mehak, ko bi moral biti trd kot kremen.

„Ne bodi žalosten. Človek najde za vse tolažbo v bogu in svetem pismu. Ne žaluj za to žensko, Bogdan, ker bi ti prinesla nesrečo, kot jo prinaša vsakomur. Poslušaj mater! Mati je od boga postavljena vsakemu otroku, da ga varuje hudega.“

Ne obupaj! Ne kliči si k srcu misli, ki si jih od srca že davno odgnal. Naj te ne moti skušnjavski vpliv njene lepote. To je cvet, za katerim se skriva kača. Bodi vesel, da si se je znebil. Ne obremenjuj si vesti. Kar se je zgodilo, se je moralo zgoditi.“

Stegnita je svojo dolgo belo roko in vzela s police eno izmed knjig svetega pisma. Odprla je, se obrnila k sinu, ga božala z roko po laseh in brala:

„Če mož odslovi svojo ženo in gre ona od njega proč, se poroči z drugim. Ali se on povrne zopet k njej? Ali se ni

do kraja oskrnila ta žena? Vdajala si se mnogim ljubimcem in se hočeš zopet vrniti k meni, govori Gospod. Povzdigni svoje oči k višini in poglej, kje nisi bila onečaščena. Ob potih si čakala nanje kot Arabec v puščavi. Tako si omadeževala deželo s svojim nečistovanjem in s svojo hudobijo, da se je deževje zaustavilo. Imela si čelo holnice in nisi se hotela sramovati.“

Zaprta je knjigo in uprla oči v sina. Videla je, da stiska ustnice in da se mu je v očeh nabrala žalost. Nežno ga je pobožala, kot more in zna le mati, in dejala:

„Nisi še prepričan. Toda boš. Ne ženi si k srcu, prav si ravnal, ko si jo pahnol od sebe. Njen jezik je bil lažniv, vsa je bila zlagana. Ko je hodila s teboj, je ljubimkala z drugimi. Kdo jo je pahnol v naročje Nemcem? Ali jaz ali njen napuh? Njena oholost? Več ji je pomenil nemški major, kot si ji pomenil ti in kot so ji pomenili drugi. Obrača se kakor vetrnica v vetru.“

Sin je molčal, mati, ki je videla učinek svojih besed, pa je nadaljevala še bolj prepričljivo:

„Dobila bo svoje. Vsak bo požel to, kar je sejal. Tudi ona... Ne razmišljaj o njej, ki te je hotela izkoristiti. Pozabi jo, Bogdan! Prebrala ti bom nekaj vrstic, ki naj te napravijo močnega. Sedaj divja boj na smrt in življenje, zato nikar ne misli na ženske. To te uspava in ti jemlje moči. Trd bodi in nezlomljiv kakor kladivo.“

Lahno je drgetal, kot bi bil v vročici. Vedno se je hotel upirati njeni volji, pa je znova podlegel njenim besedam, iz katerih je vela v njegovo dušo nova moč.

Njen glas mu je donel kot glas zvona, kot glas trobente, ki kliče v poslednji boj. Odprla je knjigo in brala:

„Kladivo si mi bil, bojno orožje; razbil sem s tabo narode, uničil s tabo kraljestva. Razbil sem s tabo konja in jezdeca, razbil sem s tabo voz in voznika, razbil sem s tabo moža in ženo, razbil sem s tabo starčka in otroka,

razbil sem s tabo mladeniča in devico. Razbil sem s tabo pastirja in čredo, orača in čredo, namestnike in upravitelje.

Glej, pridem nadte, gora pogube — govori Gospod — ki pogubljaš vso zemljo!

Stegnem svojo roko zoper tebe in te zvalim s skalovja, naredim te goro pogorišča. S tebe ne bodo jemali vogelnega kamna ne kamna za temelj, ampak večna puščava boš — govori Gospod.“

Zaprta je knjigo in jo položila nazaj na polico.

„Bodi močan, Bogdan, ne pa omahljiv in občutljiv, kot je tvoj oče. Tvoja pot se srmo vzpenja kvišku. Vidim te, kako se vzpenjaš tja, kamor se drugi ne morejo, ker padajo od omotice, ki jo povzroča višina.“

„O, mama, prav imaš. Stran s pomisleki, stran! Jutri me kliče prezident v vladno palačo. Saj bi se bal takšen stopiti predenj. Pozval me je v strogo zaupnih stvarih.“

„Prespi se, sin, da boš stopil svež, jasen in neomahljiv pred prezidentom. Ne razgovori se preveč! Odgovarjaj na to, kar boš vprašan, in vsako besedo premisli dvakrat. Zavedaj se in v čast naj ti bo, da se on obrača le na izjemne može, v katere lahko zaupa v teh usodnih dneh.“

„Bom, mama.“

„Ne boj se nobenih težav. Če se ti bo kje kaj zataknilo, bom že jaz uredila z ljudmi, ki vedo, kaj pomenimo v tem mestu.“

Pokrižala ga je po rosnem čelu, ugasila luč in ga zapustila v blagodejnem molku noči.

Odpor v njegovem srcu se je tajal. Z materjo sta bila vedno mnogo bližja kot z očetom, ki ga ni nikoli razumel. Z materjo vred je očeta preziral kot pretirano praktičnega človeka, ki mu gre le za denar in ki je pokvaril sestro.

„Mati...“ je pomislil. „Kdor jo časti, nabira zaklade. Kdor jo uboga, razveseli boga.“ Delal bo, kar mu je vse tovala ona. In delal bo, kar mu narekuje oblast, ki je od

Ponemčevanje slovenskih imen škoduje ugledu Avstrije v svetu

Ce prebiramo razno nemško planinsko literaturo, ki opisuje Karavanke, ali če študiramo razne zemljevide tega pogorja, opazimo, da se topografska imena naših gorskih vrhov, planin in grabnov stalno spreminjajo v škodo slovenskega prebivalstva na Koroškem. Temu spreminjanju domačih topografskih imen pravimo ponemčevanje. Čeprav je ponemčevanje slovenskih imen po določilih avstrijske državne pogodbe prepovedano in po načelih človečanstva krivično in nečastno, se diskriminacija slovenskih topografskih imen nadaljuje, kar ne škoduje samo slovenskemu ljudstvu na Koroškem, ampak tudi ugledu Avstrije v svetu.

Pri manipuliranju slovenskih topografskih imen prakticirajo v glavnem tri načine.

Prvič, da za slovenska topografska imena „iznajdejo“ nemške označbe, ki s slovenskimi nimajo nikakršne povezave. Nekaj primerov: Znano planino Bleščeč v pogorju Jepe, kjer stoji slovenska planinska koča, so „prekrstili“ v Rosalm - Konjsko planino; kako so ponemčevalci prišli do tega nesmisla, verjetno ne bomo nikoli ugotovili. Gora Komnica (1739 m) nad Bleščeč ima poleg svojega avtohtonega imena kar tri nemške označbe — Kleiner Mittagskogel, Ferlacher Spitze in Türkenkopf. Podobno gre tudi Vrlači (2180 m) katero imenujejo Verlatscha, Zinnenwand in Deutscher Berg. Tudi Grlovec (1841 m) nad Borovljami ima več imen — Gerlouz, Harlouz in Ferlacher Horn. In celo pastirska koča na Rožci je postala Veldener Hütte.

Drugi način ponemčevanja je v „prevajanju“ slovenskih avtohtoni imen v nemščino: Golica (1836 m) — Kahlkogel, Baba — Frauenkogel, Petelin — Hahnkogel. Gora Peč (1556 m) na tromeji med Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo ima zaradi pečevja na severozahodni strani, italijanski naziv Monte Forno in nemški Ofen, kar je seveda nesmisel, zakaj domači izraz „peč“ pomeni v tem primeru skalo, ne pa peč za ogrevanje, kar pomenita nemški in italijanski prevod. V nekaterih zemljevidih so nemški prevodi slovenskih topografskih imen zapisani eden poleg drugega. S tem načinom pisanja se strinjamo, ker je to demokratično; odklanjamo pa prevode slovenskih topografskih imen samo v nemščini, ker je to očiten primer germanizacije.

Tretji način manipuliranja imen je v tem, da se sicer držijo slovenskih imen, vendar jih pišejo po

nemškem pravopisu. Ta način pisanja sicer ni idealen, vendar še kolikor toliko dostojen. Primeri za to so Rdečica — Ardeschitz, Rožica — Roschitz, Kladje — Quadia itd. Odklanjamo pa npr. ime Gradschützen za Gračenco. Na severnem pobočju te gore je nekoč stal grad, še danes se tam vidijo razvaline. Po tem gradu se imenuje gora Gračenca. Še pred nedavnim so jo imenovali Gradschitzen, danes pa je v specialkah že označena kot Gratschützen — Grebenski širelci, kar seveda popolnoma spremeni

bolj, ker bo v doglednem času izšel nov nemški planinski vodnik za Karavanke, o katerem ne vemo, ali bo zavzel odločno in pošteno linijo, ki je značilna za prave planince, ali pa bo klonil pritisku velenemških krogov v deželi. Vsekakor stojimo pred velikim vprašanjem. Tudi Slovenci imamo planinski vodnik „Karavanke“, ki ga je napisal in koroškimi Slovincem posvetil prof. Stanko Klinar iz Ljubljane z željo, da bi se tudi koroški Slovenci zamislili nad lepoto svoje zemlje in nad prvobitnostjo slovenstva na svojih tleh, da bi jih ne bilo sram izpovedati materine besede in izreči slovensko ime za domače gore, zavelnice slovenstva.

Medtem ko je Klinarjev planinski vodnik prvi, v katerem so obdelane vse Karavanke — avstrijske in jugoslovanske ter je izšel šele pred dvema letoma, so se Avstrijci že zgodaj zanimali zanje. Že leta 1912

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

gostuje

v soboto 8. decembra 1973 ob 14. uri
v Mestnem gledališču v Celovcu

z dramo
Ivana Preglja

TOLMINCI

Po dramizaciji Mitje Mejaka priredil Filibert Benedetič.
Scena: Klavdij Palčič, kostumi: Anja Dolenčeva, glasba: Marjan Gabrijelčič, asistent-režiser: Marjo Uršič, režija: Jože Babič.

Rojaki prisrčno vabljeni!

Vstopnice v predprodaji pri zastopnikih krajevnih prosvetnih društev, pri voditeljih farne mladine, v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu, Viktringer Ring 26, tel. (0-42-22) 84-3-58, in eno uro pred predstavo.

Krščanska kulturna zveza

Avtopodjetje Sienčnik iz Dobri vasi bo skrbelo za prevoz obiskovalcev po naslednjem voznom redu: Blato (ob 12. uri) — Pliberk zadruha (12.10) — Jamnik (12.15) — Šimol (12.20) — Globasnica (12.25) — St. Lipš pri Rečniku (12.35) — Dobri vasi (12.45) — Škocjan (ob 13. uri).

smisel imena te gore. Takšne manipulacije ostro odklanjamo. V tem primeru ni botrovala nevednost, kot pri gori Peč (Ofen, M. Forno), temveč gre za načrtno neiskrenost.

Slovensko prebivalstvo na Koroškem, zlasti pa slovenski planinci, je ob vsem tem upravičeno zaskrbljeno za nadaljnjo usodo slovenskih gorskih topografskih imen. To tem-

je Ludwig Jahne izdal v Celovcu svoj „Karawankenführer“. Drugo, izpopolnjeno izdajo je njegov vodnik doživel spet v Celovcu leta 1931 in je še danes najpopolnejši prikaz Karavank. Skupino, ki pripravlja nov nemški karavanski vodnik, vodi izkušeni Friedrich Zopp, ki je leta 1959 izdal pregleden vodnik „Karawankenwanderweg“.

In Kärnten herrscht noch mehrheitlich die irrige Auffassung, daß der KHD (Kärntner Heimatdienst) schon deshalb eine Daseinsberechtigung habe, (abgesehen von der „Notwendigkeit“ der Förderung des „Österreichbewußtseins“) weil er doch jene Organisation sei, die 1919-20 mit ihrer Propagandaaarbeit wesentlich am Ausgang der Volksabstimmung beteiligt war. Hier irren aber jene Leute, die diese Meinung vertreten und verbreiten!

Der KHD 1 wurde am 10. März 1920 vom Kärntner Landtag als Nachfolger der LAL als zwölfköpfiger Ausschuss des Landtages gegründet. Seine Daseinsberechtigung war in der bevorstehenden Volksabstimmung verwurzelt. Der KHD 1 war eigentlich nichts anderes als die Propagandaabteilung für die Volksabstimmung. Der KHD 1 hatte die Aufgabe, die mehrheitlich slowenischen Stimmberechtigten der Zone A (rund 54 %) für den Verbleib bei Österreich zu gewinnen. Er arbeitete also im Auftrag des Landes Kärnten. Es ist auch einleuchtend, daß der KHD 1 mit dem 10. Oktober 1920 Arbeit und Ziel erfüllt hatte und es keinen Grund für einen Weiterbestand mehr gab. Daher wurde der KHD 1 auch nachweisbar aufgelöst.

Der KHD 2, also jene Organisation, die sich heute Heimatdienst nennt, trat erst im Jahre 1957 in Erscheinung, ist also kaum 17 Jahre alt. Er arbeitet nicht im Auftrag und Sinne des Landes Kärnten und ist eigentlich ein Veteranen-Gesangs- und Brauchtumsverein, wie es ja so viele gibt. Der KHD 2 kann also weder in seiner Art, noch in seiner Tätigkeit mit dem KHD von 1920 verglichen werden. Unsere Landsleute sind aber anscheinend nicht in der Lage zu erkennen, daß es sich beim KHD 2 nicht um jene Gruppe handelt, die 1920 den Volksabstimmungskampf geleitet hat.

Über die Auflösung des KHD 1 vor mehr als 50 Jahren kann man folgendes nachlesen: „Die verantwortlichen Männer waren sich darüber im Klaren, daß in Kärntens Geschichte der KHD eine einzigartige Stellung einnahm. Sein NAME sollte daher auch unangetastet in Kärnten in EINMALIGKEIT erhalten bleiben. DAHER WURDE DER DAMALIGE KHD AUFGELÖST!“ Und an einer anderen Stelle heißt es: „Mit der siegreichen Volksabstimmung war die Aufgabe des KHD beendet!“

Der KHD war bzw. ist aber, da ein zweiter Verein seinen Namen tragen darf, eben keine Einmaligkeit mehr. Man hat also dem Wunsch der damals Verantwortlichen nicht Rechnung getragen und wenn eine Organisation der Gegenwart ganz einfach wieder diesen Namen führt, dann bleibt er auch automatisch nicht unangetastet, weil der Name für andere Zwecke wieder verwendet wird!

Der KHD 2 hat nun einmal mit dem ehemaligen KHD 1 nichts gemeinsam, weil er sich in Gründung, Aufbau und Tätigkeit nicht mit dem KHD 1 gleichschalten läßt, da keine Volksabstimmung im Sinne des 10. Oktober 1920 ins Haus steht, weil Kärnten nicht von fremden Truppen besetzt wird, weil keiner unserer Nachbarn Kärntens Freiheit und Einheit bedroht, weil in einem Europa des Friedens die österreichische Südgrenze noch nie in ihrem Bestand so sicher und anerkannt war wie heute! Wer heute in Kärnten von einer Gefahr faselt, betreffend die Freiheit und Unterteilung unseres Landes, fantasiert oder verfolgt mit diesen Unwahrheiten bestimmte Ziele, die jedoch nicht dem Frieden und der Völkerverständigung dienen können!

Der KHD 2 hat also seinen Namen nach nicht die geringste Daseinsberechtigung und man kann der zuständigen Behörde den Vorwurf nicht ersparen, daß sie 1957 bei der Gründung dieses Vereins die Führung des Namens KHD gestattet hat. Auch das Vereinsgesetz schreibt vor, daß es keine Verwechslungen durch Namensgleichheit geben darf. Die Menschen im Lande können aber sehr wohl nicht zwischen dem KHD 1 und dem KHD 2 unterscheiden, verwechseln hier also schon etwas und es liegt ganz offensichtlich auch gar nicht im Sinne der Männer und Frauen von 1920, die den KHD 1 ja nicht nur aufgelöst haben, weil er mit der Volksabstimmung seinen Zweck erfüllt hatte (ganz einleuchtend), sondern weil dieser KHD 1 etwas EINMALIGES bleiben sollte. Aus dieser Feststellung kann man auch recht deutlich entnehmen, daß mit der gewünschten EINMALIGKEIT und UNANTASTBARKEIT auch gemeint war, daß nach erfolgter Auflösung des KHD 1 kein Verein den selben Namen tragen soll, weil sich eben kein Verein mit dem KHD 1 von 1920 gleichsetzen kann.

Nun ist aus der geforderten Einmaligkeit schon die Zweimaligkeit geworden, nämlich der KHD 2. Aber die wenigsten Menschen wissen von dieser Zweimaligkeit, weil die auflagestarken deutschsprachigen Kärntner Zeitungen wohlweislich schweigen und auch Leserbriefe, die dieses Thema behandeln, schnell in den Papierkorb wandern lassen.

Guttenbrunner Herbert
Köttmannsdorf

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

boga. Ne bo raziskoval stvari, ki presegajo moč njegovega uma. Ničesar, kar razum ne more doumeti, ne bo razčlenjeval. Ničesar. Besede župnika Oblaka pa naj se v njem porazgube, kot se porazgubi odmev v razsežnost neba. Ne bo ga uničil, ne bo ga branil — tudi z njim naj se zgodi, kar mu je namenila božja volja ...

11

Obrisal si je oči, na katerih se je nabrala jutranja megla. Obrisal si je tudi potne roke in potrkal. Odprla mu je prikupna tajnica in mu sporočila, da ga prezident pričakuje. Takoj nato je vstopil skoz težka hrastova vrata v prezidentovo sobo.

Ni utegnil razgledati se po prostrani sobi. Samo bežen pogled na okenske zastore, težke omare, slike, kipe in mogočno mizo mu je dal slutiti, kakšno moč združuje ohlapna roka, ki jo je začutil v svoji. Sloki osiveli mož ga je pozdravljajal z veselimi očmi, ki so sijale skoraj prebrisano, vsekakor pa zvedavo, pohlepno in nekoliko vzvišeno.

Valjuhn se je globoko poklonil in z nekaj besedami izrazil svojo vdanost in spoštovanje ter pripravljenost za sodelovanje. Že ob uvodnih formalnostih ga je nehoti primerjal z nemškim generalom. V primerjavi z njim je bil Nemec sveže nabrušen in s krvjo orošen bajonet, ta pa je bil že nekoliko zarjavela, iz zemlje izkopana oficirska sablja.

Sedla sta k mizi v kotu in se zleknila vsak v svoj naslanjač. Belolasi prezident se je pobožal po lepo pritrženi bradici, kot da bo iz nje potegnil skrivnostni lek, formulo za rešitev političnih in vojaških problemov. Natačil je v dve čašici konjaka, se razgledal po sobi in začel:

„Ne čudite se, da sem vas poklical. Mnogo sem že slišal o vas in vaših junaštvih. Zelo dobro poznam vašo

gospo mamo in njene sorodnike, pa tudi z očetom si nisva neznanca,“ je skušal prezident ustvariti zaupljivo razmerje. Potem je nadaljeval: „Moj sin Vuk vas je zelo pohvalil. Čestitam vam za železni križec. Tudi on ga ima in tudi jaz sem ga dobil že v prvi svetovni vojni. Ali to ne pomeni, da imamo nekaj skupnega?“

Valjhuna je pohvala za železni križec rnila. „Veste, gospod general in prezident, ne nosim ga rad. Zaslužiti bi ga tisti, ki so jih pobili partizani.“

Prezident se je blagohotno nasmehnil.

„Ne želite si tega k srcu, mladenič, in ne bodite tako skromni. To je nepotrebna čednost tistih, ki se nimajo s čim pohvaliti. Odlikovanja so pač zato, da živijo poberejo zasluget mrtvih. Mrtvi ne potrebujejo svetlin, potrebna sta jim samo mir in spomin. Mi pa odličja pobiramo. Mirno nosite križec. Jaz imam poleg tega tudi železni križec prvega reda. Ta mi je ob kapitulaciji Jugoslavije rešil življenje, ker mi je bil omogočil, da sem se v prvi vojni slučajno srečal z letalskim herojem Hermannom Göringom. Nikoli ne veste, kaj vse vam pride prav.“

„Prav imate, gospod prezident. Poslušal bom vaše nasvete.“

„Veste, gospod poročnik, kaj me vznemirja?“ je dejal predsednik in nagubal ohlapno kožo okoli oči. „Komunistični vdor v Dolomite. Z vami, ki imate pregled nad položajem, bi se rad pogovoril o stvareh, ki jih z našimi štabnimi ljudmi ne morem obravnavati.“ Nekoliko je pomolčal, potem ga je globoko premeril z očmi in dejal: „Opozarjam vas: to naj bo med nama strogo zaupno.“

„Brez skrbi, gospod prezident, jaz sem vam vdan.“

„Veste, imam vtis, da me moji štabni varajo. Prikrivajo mi stvari, ki so bistvene za moje nadaljnje odločitve. Na zelo primitivni način skušajo varati Nemce, kar nam vsem lahko škodi.“

Razrušitev nemške postojanke v Poljanah in roparski vdori skozi razmeroma ozko vrzel — to daje misliti. Kot taktik in strateg računam, da bodo zdaj udarili po Gorenji vasi. Če ta močno utrjena postojanka pade, potem se nam bodo v Dolomiti podirale postojanke kot domine. Saj me razume, poročnik? Dolomiti so naš up, naša baza, vojaški steber za novo slovensko državo, katero snujem.“

Potem ko mu je Valjuhn razložil, kakšen je položaj med posadkami v Dolomiti in kakšna so razmerja med domobranci in Nemci, mu je prezident potarjal. Hudo so ga prizadele težave z nekaterimi politiki klerikalnega vrha, ki ne razumejo položaja.

„Veste,“ je dejal, „težko je z ljudmi, ki ne poznajo prvih črk v abecedi vojaške in politične taktike in strategije ter mi vsiljujejo ukrepe, ki bi nas privedli do katastrofe. Vi ste zvezni oficir. Obveščevalec in povrh vsega pravnik. Zato razumejte težave, ki jih imamo pri uresničevanju naših načrtov. To ni preprost račun. To je zapleten integral.“

Valjuhn, ki je res sovražil nesposobne politike, mu je vneto pritrdil in ga spodbujal. Tako je prezident dobil vtis, da je končno le naletel na pravega človeka.

„Veste,“ je nadaljeval prezident, „snujem elitno jedro bodoče stranke, ki naj bi združila ves slovenski narod v eno državo. Za zdaj pa naj bi bila prvi borbeni eselon, ki bi nam v prelomnih dneh zagotovila oblast.“

Ob zadnji besedi so se starcu zalesketale oči, kot bi se zagledal v zlato jamo.

„Da me boste razumeli pravilno, vam bom povedal svoje osebno načelo, ki vam bo pojasnilo vse moje dosedanje ravnanje. Dobro veste, da me nekateri obsojajo, predvsem zato, ker me ne morejo razumeti — osebno sem bil vseskozi trdno prepričan, da se v boju z velikimi silami najbolj obnese taktika izigravanja. To je za slabotnega

Le pogledj sosedovega...

Naš fant ni med najprirednejšimi, ne doma in ne v šoli. Toda naš je in radi ga imamo in zato želimo, da bi bil boljši.

Na primer tak kot sosedov Peter, ki vsak dan nanosi materi kurjavo in zjutraj, še preden gre v šolo, teče po kruh in po mleko.

Ali pa tak kot sosedov Pavel, ki ves dan tiči pri knjigah in je med najboljšimi v razredu.

Naš fant ob takih pridigah mrko sklanja glavo; dva dni pridno sedi pri knjigah, tri dni brez opominjanja prinese mleko in kruh; četrty dan pa je spet vse po starem. Uči se toliko, da brez huših težav leze skozi razrede in z domačim delom se nikoli ne pretegne. Vsak zmenek s prijatelji mu je važnejši od materinega naročila.

Nič kolikokrat smo se zaradi tega jezili nanj: „Le kako, da si fant naših besed ne vzame le srcu? Zakaj se noče potruditi, da bi bil tak, kot sta sosedova, Peter ali Pavle?“

Zadnje čase pa se ne jezimo več. In nič več si ne želimo, da bi mu bila sosedova fanta za vzgled. Peter, ki je res priden za delo doma, ponavlja razred. Pa tudi Pavel ni tako vzoren, kot smo to od daleč sodili. Oni dan smo ga srečali s prižgano cigareto v ustih in naš fant nas je potem prav nedolžno uprašal, če še želimo, da ga posnema.

Zato smo sklenili, da mu ne bomo več dajali drugih otrok za vzgled. Vsak otrok ima svoje dobre in svoje slabe lastnosti, odvisno je le, s katere strani ga pogledaš.

Bojim se, da smo pri našem fantu prevečkrat videli le slabe strani. Kadarkoli je bilo z njim kaj narobe, smo ga ošteli. Če pa je bil priden, smo molčali. Zdelo se nam je, da tako pač mora biti.

Zdaj vem, da tako ni prav. Če otroku spet in spet očitaš le slabe lastnosti, se teh očitkov tako privadi, da jih sploh več ne sliši ali pa se ga poloti občutek manjvrednosti in si misli: „Saj res nisem za nobeno rabo!“

Zato smo začeli drugače: Kadarkoli je priden, ga pohvalimo. Tudi če pridenost ni bila kdo ve kako velika. In zdi se mi, da s tako pohvalo dosežemo več kot s kakršnokoli grajo. Fant nas najprej izpod čela uprašuje premeri, ker ne ve, ali je bila pohvala izrečena resno ali le v zasmeh. A ko se prepriča, da je bil zares pohvaljen, se mu obraz razleže v srmežljiv nasmeh in iz oči mu zasije misel: „Pravzaprav ne vem, zakaj so me pohvalili. Saj nisem nič takega napravil. A lepo je vendarle in potrdil se bom, da bom drugič pobralo zaslužili!“

Drobni nasveti

■ Volnene obleke je treba pogosto in temeljito skrajšati, tudi pod ovrtniki, gubami in zavijki.

■ Vedro za smeti obložite s časopisnim papirjem, če hočete, da bo čisto. Enkrat na teden pa ga temeljito operite z vročo vodo, ki ste ji dodale nekaj soli.

■ Ko boste barvale lesene okvire pri oknih, še prej premažite šipe s čistim kisom. Barva se ne bo prijetla stekla.

Pomankanje vitamina C

Vitamin C je posebno za otroke, v času rasti in razvoja — zelo pomemben. Ta vitamin namreč izdalno posega v presnovna dogajanja vseh celic in tkiv, ko oddaja svoj vodik in ga prevzema zopet od celic in s tem v njih soureja osnovna presnovna dogajanja. Razen tega je vitamin C izredno važen, ker skrbi za nastajanje in trdnost medceličnih snovi v veznih in opornih tkivih. Če te snovi ni ali pa so krhke in neoporne, utrpijo večje ali manjše oškodbe zlasti ožilje in okostje ter vsa veziva v otrokovem telesu. Predvsem so oškodovane krvne žile, prav tako je prizadeto okostje in zobovje. Žilne stene počijo, kri se izlije v področje in v tkiva, kosti so krhke in lomljive, zobovje propada, sklenina poka, zobovina postane luknjičava in zobna gniloba kaj kmalu napade oslabei zob. Vezivo v zobnih predelih ne drži zoba več trdno v njegovem središču; zobje se majoje in prav radi izpadajo.

Ob manjšem pomanjkanju vitamina C opazimo pri otroku lahke ali močnejše krvavitve iz dlesen, pogostejše krvavitve iz nosa in tu in tam tudi manjše točkaste krvavitve pod kožo ali pod sluznicami. Otroci slabše uspevajo, nagibajo se k najrazličnejšim okužbam, zlasti gnojnim, ki so dolgotrajnejše in nevarne ter še bolj izčrpajo otrokove zaloge vitamina C.

Kako napravimo salame

Vzemi: 20 kg svinjskega mesa, 2 žunki, 3 plečeta, 2 flama (vse brez žil), 5 do 10 kg govejega mesa, 6 kg slanine, 1,15 kg soli, 1 dkg solifra, 2 dkg sladkorja, 2 dkg belega popra, pol litra belega vina, 20 dkg česna.

V skledo damo svinjsko meso, ki smo ga zrezali na majhne kocke, koruzne velikosti, nato še zmleto goveje meso, na kocke zrezano slanino, sol, soliter, zmlet poper, sladkor, vino, stolčen česen. Meso dobro zmešamo in pregnefemo in pustimo tako 3 dni na hladnem prostoru. Dan preden pričnemo delati salame, prinesemo meso v kuhinjo na topel zrak, da se segreje in se salame lepše polnijo. Črevo najprej na enem koncu zvežemo s tanko vrstico. Polnimo ga z mesnim strojčkom, ki mu pritrđimo cevko za polnjenje klobas. Čreva morajo biti debela, konjska ali goveja. Napolnjeno črevo zvežemo še na drugem koncu. Salamo napikamo in nekoliko povalljamo, da iztisnemo zrak. Nato jo prepletemo z vrstico in jo pustimo čez noč, da se odleče. Drugi dan salame zbršemo in obesimo za 2 do 3 dni v dim. Kurimo samo čez dan. Dim ne sme biti prevroč, da meso okrog ne zakrknje, sicer se ne more osušiti. Ponoči dimnico odpremo, da je preprih. Po tem času obesimo salame na preprih, da se še nadalje suše.

SKORBUT

V huših primerih pa se pri otroku razvije zanj značilna oblika skorbuta, lahko že v najbolj zgodnjih starostnih obdobjih, tako da se lahko pojavi že v dobi dojenčka. Najprej nas opozori izrazita otrokova bledica. Če kožo pazljivo pogledamo, bomo na tej stopnji bolezni našli na obrazu točkaste krvavitve. Prav tako bomo videli pod sluznico v ustih, na nebu in v žrelu drobne izlive krvi.

Udje so zelo boleči, tako da je otrok pravo bitje bolečin. Vsak dotik, zlasti pa vsak premik ga strašno boli, tako da se otrok pri najmanjšem dotiku zdrzne od strahu. Vsak močnejši poteg roke ali noge lahko odtrga glavico dolgih kosti od njihovega debela v predelu rastnega hrustanca, ki je zaradi pomanjkanja trdnosti, zaradi pomanjkanja in slabe kakovosti medcelične snovi krhek in neoporen. Tudi notranji organi so prizadeti, če otroku primanjkuje vitamina C. Pogosto najdemo večje ali manjše krvavitve v ledvicah, ki se kažejo v izločanju urina s krvno primesjo.

NAHAJALIŠČA VITAMINA C

Vitamin C se z dolgotrajnim kuhanjem in dušenjem uničuje. Otroku potrebuje v različnih obdobjih rasti in razvoja različne količine vitamina C. Kot dojenček ga potrebuje okrog 50 miligramov na dan, kot šolar okrog

Poskusite!

OMLETA POTICA: 20 dkg moko, 3-4 dl mleka, 2 jajci, ščepl sol, za nožico konico pecilnega praška, mast za pečenje.

Nadev: 30 dkg skute, 1 jajce, 1 dl kisle smetane, 30 dkg sladkorja, 3 dkg rozin in pol dl smetane za preliv.

Pripravimo si izvrkljano testo za palačinke, ki jih spečemo. Za nadev primešamo smetani rumenjaki, skuto, sladkor in sneg beljakov ter rozino. Vzamemo okroglo posodo iz toplotno odpornega stekla in vanjo naložimo izmenično palačinko in plast nadeva. Po vrhu prelujemo s smetano in spečemo.

ZAPEČEN KROMPIRJEV PIRE: 60 dkg krompirja, sol, 1 dl mleka, 3 dkg margarine, malo maščobe in drobtine za model.

Otlupljen krompir skuhamo v vreli slani vodi. Kuhano zmečkamo, dodamo mu vroče mleko in raztopljeno margarino ter dobro zmešamo, da dobimo gladek pire. Posodo iz toplotno odpornega stekla namažemo z maščobo in potresemo z drobtinami, pridamo krompir, ki ga v pečici zapečemo (približno 15 minut).

75 do 100 mg. Tudi doječa mati mora dobiti na dan vsaj okrog 100 miligramov, da ga ima sama dovolj in da ga zadostna količina prehaja v mleko. Mnogo vitamina C sprejemamo s svežim sadjem, predvsem s „južnim“, kot so limone in pomaranče. Tudi domače sadje, grozdje in razne jagode so zakladnice vitamina C. Precej ga je tudi v kravjem mleku, zlasti, če so krave hranjene s svežo travo. Včasih moramo posegati tudi po umetno dobljenem vitaminu C.

O sobnih rastlinah

Ko opremljamo stanovanje, si vedno tudi zaželimo, da bi bilo bivanje v njem čim udobnejše, kajti vzlic službi in številnim opravkom preživimo največ časa doma. Zato ni tako nepomembno, kako se počutimo v njem.

Pri opremljanju stanovanja mislimo tudi na številne okrasne predmete in slike, često pa pozabimo na sobne rastline in lončnice. Čeprav si v stanovanjih težko omislamo cvetličnjak, posebno če je stanovanje v velikem bloku ali stolpnici, in to še brez balkona, bomo vseeno našli nekaj prostora na oknu ali pa v kotu sobe, kamor bomo postavili lončnico ali sobno rastlino. Seveda potrebuje vsaka rastlina tudi nekaj nege, to da naš trud bo poplačan, kajti soba bo veliko prijetnejša.

Med sobnimi rastlinami najčesče srečamo v stanovanjih fikusi in filodendroni. Zahtevata precej nege, sobna temperatura pa ne sme biti nižja od 10 stopinj Celzija. Često slišimo od znakov, ki ti dve rastlini gojijo,

da sta se začeli kar na lepem sušiti. Vzrok temu je lahko presuh zrak ali pa čezmerno zalivanje z vodo. V sobah s centralno kurjavo je zrak presuh, zato nam sobne rastline ne uspevajo tako, ker zahtevajo večinoma vlažen zrak. Če sta fikusi ali filodendron mlada, rabita malo vode, zato z zalivanjem ne smemo pretiravati. Pozimi pa jima škoduje tudi zračenje, zato je najbolje, če rastlino odmaknemo daleč od okna.

Bolj odporna pa je pileja, ki zahteva le 8 stopinj Celzija topolte ter ji sopara in dim ne škodujeta. Še manj skrbi pa zahtevata sobna lipa in aralija. Lahko ju namestimo tudi v nezakurjenih sobah, saj jima zadostuje le 6 stopinj Celzija toplote. Za vse našete rastline pa si velja zapomniti, da jih ne smemo izpostaviti soncu, ker ga ne prenesejo, zato jih postavimo raje v senčni kot sobe, vendar morajo imeti dovolj svetlobe.

Za moderno opremljena stanovanja so zelo primerne tudi sobne ovijalke, sobni bršljan, zimzelen in sobne trte. Posode z ovijalkami lahko postavimo na polico, ki smo jo pritrđili na steno v sobi, tako da rastejo ovijalke navzdol. So zelo odporne ter ne zahtevajo posebne nege.

Kakor ni primeren suh zrak za fikusi ali filodendron, tako pa dobro uspevajo v njem kaktusi. Tudi na sonce jih lahko postavimo. Ker pozimi ne rastejo, jih takrat skorajda ni treba zalivati.

Izmed lončnic so najprimernejše za stanovanje cinerarija, sobni jeglič, kalceolarija in ciklame. Postavimo jih ponavadi na okno, lahko pa tudi na stojalo v sobi. Če pa imamo balkon, si lahko privoščimo kar majhen cvetličnjak. Na balkonih zelo dobro uspevajo petunije, pelargonije, fuksije in vodenke, vendar moramo slednji dve varovati sonca ter ju postavimo raje v senco.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

najboljši način, da se brani pred kolosi, ki bi ga lahko uničili in spremenili v prah, tako kot zmlejejo mlinška kolesa zrnje. Ali se vam ne zdi, da je to načelo v danem položaju zelo primerno za obrambo naroda ali posameznika?“

„Kako ste jasnovidni, gospod prezident!“ se je skušal čuditi Valjhun, čeprav je bil to misel slišal že leto dni prej iz ust polkovnika Vauhnik. Bilo je pri njih doma, pri čaju, ko je polkovnik razlagal skupini klerikalnih voditeljev, kako naj bi se opredeljevali v odnosu do svetovnih sil.

Prezident se je zvito nasmehnil, si pogladil bradico in dodal:

„To velja za redke izbrane ljudi, ki jim ta zamisel uspe. To ni nič manjše tveganje, kot dvigniti glavo iz jarka takrat, ko te sovražnik tolče s topniškim ognjem.“

Prikupna tajnica jima je postregla s čajem, prezident pa je naprej razvijal svoje misli:

„Vidite, gospod poročnik, to so moje življenjske izkušnje. Pol stoletja sem poveljeval nemškimi in srbskimi četami. Ali se mi čudite, da bi rad ustvaril in vodil slovensko vojsko? Majhno, gibčno in močno... Ne morem se upirati klicu zgodovine. Ne odobravam teorij, da majhni narodi ne morejo imeti svojih držav in da so nepomembni. Tudi kača je majhna, pa od njenega pika pogine lahko velika žival. Jaz vam bom, mladim, zagotovil pogoje za naglo kariero. Zasijali boste kot zvezde. Potrebujemo sol nove države. Na vaših ramenih sloni usoda naroda...“

Prezidentov obraz se je raznežil, ko da bo vsak hip zajokal.

„Ne smem se spomniti stare jugoslovanske vojske. Vsi naj oslepijo, ki me dolže izdaje obrambne linije. Ali veste, kaj pomeni biti šef utrjevanja ali načelnik skupine armad? Povem vam — vse je bilo prodano. Navadno, guranje od mame na tatu, iz mape v mapo, kup komisij in potratna de-

narja... Korupcija, da nikoli tega. Kolikor smo Slovenci pokvarjeni, so nas pokvarili na jugu, tam, kjer se kroji politika v kavarnah, kjer samo debatirajo, namesto da bi delali, pijejo rakijo in turško kavo, kradejo bogu čas... Tam, kjer si brez bakšiša nihče ne pretegne krakov... To pa še ni vse! Saj so vsi generali šolali svoje otroke v Nemčiji. Pa solunašil S parolo „zašto smo ratovali“ so nam pobrali vse, kar je bilo mogoče.

Ne vem pravzaprav, zakaj vam to pripovedujem. Najbrž zato, da me tudi vi ne bi imeli za enega od tistih, ki so zakrivali razpad znotraj že tako in tako razpadle države... Veste, nekoliko sem bil razočaran nad tem jugoslovanskim bratstvom. Samo pomislite, moj armadni štab je imel ob napadu vse razen tistega, kar v vojni potrebuje. Še komplet bojnih kart nismo imeli. Bili smo brez avtomobilov, municija ni ustrezala našim tipom orožja, naloge so nas gnale v smrt, nikjer ni bilo rešitve...“

Ko je stari premolknil, da bi se oddahnil, je Valjhun dejal:

„Tudi mi, mladi, smo se zamislili: na milijone ton železobetona od Triglava do Jadrana je zahtevala obrambna linija, ki nosi vaše ime, a vendar ni iz nje padel na napadalca niti en sam strel. Kaj smo in kaj nismo!“

„Še nekaj, da me boste razumeli. Moj prvi načrt je bila Slovenija v okviru nemških mej, seveda, če bi Nemci zmagali. Če že morate biti od koga odvisen, je boljše, da si od tistega, ki kaj ima in kaj zna, ker boš mnogo manj izkoriščen. Kaj bo berač med berači? Nisem eden tistih, ki so po prvi vojni po naših ulicah vpili „Srbe na vrbe“ čez nekaj let pa so sedeli v čaršijski vladi v Beogradu in si z njimi delili profite. Danes se je položaj spremenil. Obračali se bomo tako, kot nam bo narekovala vojna sreča. Saj me razumete. Smo v položaju, ko stvar ni dobljena in ne zgub-

ljena. Moj račun temelji na stvarnih predpostavkah delovanja mednarodnih sil.

Ko se bo italijanska fronta približala našemu ozemlju, bo Kesselringova vojska razbila v atome partizanski delevi korpus. Armadna skupina E, ki se pomika z Balkana, pa bo pomelja s partizani Dolenjske in Štajerske. Tako bomo ostali mi edina organizacijsko in vojaško dovolj močna sila, ki bo čakala zahodne zaveznike. Organizirali bomo državno tvorbo, ki bo Angležem in nam všeč, in tako igrati komuniste. Ljudje, ki so morda danes še proti nam, pa se bodo zasukali kot klasje na našo stran, ko bo zapihal drug veter.“

Valjhun je prikimal, prezident pa je zvito nadaljeval:

„Bili bi neumni, če ne bi računali tudi na druge možnosti. Če Nemcem uspe, kot obljublajo, pravočasno uporabiti strahotno tajno orožje in obrniti vojni tok v svoj prid, bomo ostali pri prvotni zamisli, njihovi zavezniki, ki terjajo svoj delež za njihovo zmago, se pravi svojo državo pod okriljem rajha. Tako, vidite, igre ne moremo izgubiti.“

„Na dve karti igramo, če vas prav razumem, gospod prezident,“ je dejal Valjhun.

„Ne samo na dve. Mislim, da oba dovolj sovraživa komunizem in ljubiva Slovenijo, da o teh stvarih lahko govoriva odkrito. Veseli me, da se nisem zmotil o vas. Gorenjska je naša šibka točka. Tu so Nemci pregnali duhovnike, in ljudstva so se polastili komunisti. Čete, ki jih tam ustanavljamo, so pod vodstvom in močnim vplivom Nemcev. Vi kot zvezni oficir mi lahko mnogo koristite, da bodo te enote, ko pride čas, nam na voljo. Zato moramo obdržati Dolomite. Smo na usodnem robu, ko gre za biti ali ne biti,“ je dejal oložno prezident. „Vse je odvisno od tega, kako in koga bomo prevarali, da obdržimo ta lepi košček na soncu.“

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Slovensko gledališče iz Trsta bo spet gostovalo v Celovcu

Stalno slovensko gledališče v Trstu bo spet gostovalo na Koroškem, in sicer s Pregljevimi „Tolminci“, ki jih je sprejelo v letošnji repertoar v počastitev jubilejnega leta kmečkih uporov na Slovenskem. Kot gost Kršćanske kulturne zveze bodo slovenski gledališčniki iz Trsta za jutrišnji praznik ob 14. uri nastopili v celovškem Mestnem gledališču.

Močna samozavest in velika upornost je nešteto krat oplajala zgodovino slovenskega naroda. Epska razsežnost kmela-puntarja bogati poglavja naše zgodovine tako markantno, da se motiv „stare pravde“ iz roda v rod pretoka neskaljen, in vselej živ, ko se gola, uporna pest sama od sebe dvigne nad nasilje.

Izhajajoč iz tega zgodovinskega bistva, je Stalno slovensko gledališče v Trstu pristopilo k letošnjim proslavam kmečkih uporov in se odločilo za monumentalno uprizoritev Pregljevih „Tolmincev“. Ta načrt je zahteval veliko truda, bodisi kar zadeva umetniško realizacijo, kakor tudi po zahtevnosti tehnične izvedbe. Ansambel Stalnega gledališča so dopolnili številni gostje. Med gosti so tudi člani Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice, ki s svojim sodelovanjem konkretno uveljavljajo načela o enotnem kulturnem prostoru. Ta načela je treba uveljavljati zlasti na področju, ki je narodnostno tako izpostavljen.

Do končne odrske priredbe Pregljevega romana je prišlo po dolgotrajnem procesu, v katerega so se postopoma vključevali vsi elementi sodobne gledališke predstave. Izhajajoč iz dramatizacije Mitje Mejaka, ob rigoroznem spoštovanju Pregljevih jezikovnih prvin, se je iz mozaika izoblikovala živa

freska, skozi katero se vleče kot neprekinjena rdeča nit temeljni družbeni spopad med krivico in pravico. Ta spopad pride do izraza v plastičnosti različnih, nasprotujočih si sil in razmerij, od kmečkega labora do labora gosposke, od domače govorice preko recitativa molitve in joka do mogočne sprostitve najpristnejših elementov ljudskega bistva, od temnih do svetlih barv z rdečimi prebliski luči in sceni in kostumih, v ponatiranju kontrastnih volumnov od idile uljnaka do epiloga, ko rabelj udari in sproži tragedijo. Izvirna glasbena poema tolminskega rojaka Marjana Gabrijelčiča je temu primerno izzvala še naknadne prizvoke pristne ljudske epopeje.

V taki monumentalni zgradbi so si vsi uprizorilveni elementi v soodvisnosti. Za uveljavljanje vseh sestavin tega načrta, od prve faze, ko se je obenem z režijskim konceptom oblikoval tekst, do zaključnih izvedbenih del, je bil potreben poseben podvig Stalnega slovenskega gledališča v Trstu.

O tem je režiser Jože Babič pred premiero v Trstu povedal:

„Vsekakor bo to tako po konceptu kot po številu nastopajočih na odru, velika, monumentalna predstava... Lahko bi iskali primerjavo v gledališkem obdelovanju zgodovine celjskih grofov, vendar gre za bistveno razliko. Celjski grofje slonijo na realističnem zgodovinskem odskem oblikovanju, mi pa v naših „Tolmincih“ operiramo z elementi sodobnega gledališkega izražanja, vendar do liste meje, ki ohranja komunikativnost predstave in izraža moč čustvene konfrontacije...“

Prizor iz tržaške uprizoritve „Tolmincev“

Dobra knjiga — najlepše darilo

■ Dr. France Prešeren: POEZIJE , faksimile rokopisa, v kaseti s pesnikovo podobo	81l. 200
■ Niko Kuref: PRAZNIČNO LETO SLOVENCEV , starosvetne žege in navade, štiri knjige skupaj 1400 str., slik. priloge, pl.	340
■ Ivan Pregelj: IZBRANA DELA , 2. knjiga — ženske povesti, 400 str., pl.	57
■ Boris Pahor: GRMADA V PRISTANU , novele iz življenja primorskih Slovencev, 398 str., pl.	120
■ Dr. Fran Detela: ZBRANO DELO , 4 knjige skupaj 2188 str., pl.	248
■ Pavle Zidar: HOKUSPOKUS KAPLAN , roman o dveh primorskih duhovnikih, 288 str., pl.	85
■ KITAJSKA LIRIKA , poslovenil Alojz Gradnik, 252 str., pl.	70
■ Charles de Gaulle: VOJNI SPOMINI , druga svetovna vojna v spominih velikega državnika, dve knjigi skupaj 1376 str., pl.	438
■ Miroslav Krleža: BALADE PETRICE KEREMPUHA , reproduciran ponatis, (v hrvaščini), 176 str., br.	60
■ Miha Waltari: TURMS NESMRTNI , roman o starih Etruščanih, 656 str., ppl.	103
■ Eduard Stucken: BELI BOGOVI , zgodovinska podoba azteške kulture in njenega uničenja po španskih osvajalcih, dve knjigi skupaj 956 str., pl.	110
■ Thomas Mann: ČAROBNA GORA , roman iz zdravilišča v švicarskih gorah, dve knjigi skupaj 832 str., ppl.	117
■ F. M. Dostojevski: BESI , roman znanega ruskega pisatelja, 916 str., pl.	104
■ Johan Falkberget: V ZNAMENJU KLADIVA , roman iz življenja rudarjev, dve knjigi skupaj 1100 str., ppl.	106
■ John Galsworthy: ZADNJE POGlavJE , roman o angleškem podeželskem plemstvu, 848 str., pl.	115
■ Halldor Laxness: LUČ SVETA , roman iz življenja islandskega človeka, 620 str., pl.	64

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

Pravočasno mislite na darila za svoje drage. Najlepše darilo je še vedno dobra knjiga.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

AVSTRIJSKA SKUPNOST UGOTAVLJA:

Člen 7 še ni izveden zato Slovenci upravičeno postavljajo svoje zahteve

Na svojem letošnjem letnem zboru, ki ga je imela meseca julija na Solnograškem, je Avstrijska skupnost (Österreichische Gemeinschaft) obširno obravnavala tudi problematiko narodnostnih skupnosti v Avstriji. Pri tem so bili v ospredju razprave dogodki lanskoletne jeseni na Koroškem, ki so — kakor je bilo splošno ugotovljeno — močno škodovali ugledu Avstrije tudi v mednarodni javnosti.

Na zborovanju so ugotovili, da člen 7 še ni izveden v taki meri, kakor so si to zamisljali državniki pri sklenitvi državne pogodbe. Zato slovenski sodržavljeni upravičeno postavljajo svoje zahteve in se bodo žele po njihovi uresničitvi lahko smatrali za resnično enakopravne; ta razširjena enakost pa jim bo olajšala tudi priznavanje k skupni avstrijski domovini.

V tej zvezi so na zboru soglasno sprejeli načelno izjavo k narodnostni politiki v Avstriji ter nekaj konkretnih predlogov za pravično ravnanje s Slovenci na Koroškem v smislu člena 7 državne pogodbe. Omenjena dokumenta je Avstrijska skupnost poslala pristojnim zveznim in deželnim ustanovam.

Oba dokumenta v celoti ponatiskujemo iz mesečne revije „Die österreichische Nation“ (štev. 10-11/1973):

Entschliessung zur Volksgruppenpolitik in Österreich

Bei ihrer Bundestagung 1973 in Salzburg-Liefering hat sich die Österreichische Gemeinschaft auch mit dem Problem der in Österreich beheimateten Volksgruppen der Slowenen und Kroaten befaßt. Sie hat sich dabei von der Notwendigkeit überzeugt, daß eine gesunde Vertrauensbasis zwischen den Volksgruppen Österreichs wiederhergestellt werde. Sie begrüßt in diesem Zusammenhang die von der Synode der Diözese Klagenfurt-Gurk ausgearbeitete Dokumentation über das Zusammenleben der Glaubensbrüder verschiedener Zunge in ihrem Bereich und ebenso die Bereitschaft der gesamtösterreichischen katholischen Kirche, die Anliegen der in Österreich ansässigen Volksgruppen auch in die Beratungen des Österreichischen Synodalen Vorgangs (ÖSV) miteinzubeziehen.

Die Österreichische Gemeinschaft ist der Auffassung, daß eine solche feste Vertrauensgrundlage zwischen den verschiedenen Volksgruppen in Österreich vor allem durch eine genaue Durchführung des Staatsvertrages zu erreichen ist. Deshalb begrüßt sie das Bestreben der österreichischen Bundesregierung, alle offenen einschlägigen Fragen im Rahmen zuständiger Gremien durch direktes Gespräch, zu dem auch die jeweils interessierten Landesregierungen beizuziehen sind, im Einvernehmen mit den Vertretern der betroffenen Volksgruppen zu lösen. Sie hofft insbesondere, daß die gegenwärtigen Verhandlungen im Kontaktkomitee und in der Studienkommission des Bundeskanzleramtes ehebaldest zu einer zufriedenstellenden Regelung des Ortstafelkonfliktes in Kärnten führen.

Die österreichische Gemeinschaft legt großen Wert auf die Erhaltung der Wesenseinheit der in Österreich vorhandenen Volksgruppen und lehnt daher Versuche zu ihrer inneren Aufspaltung — etwa durch eine Unterscheidung zwischen Slowenen und „Windischen“ — in Übereinstimmung mit dem Wortlaut des Artikels 7 des Staatsvertrages bei der Ermittlung des zahlenmäßigen Bestandes entschieden ab. Aus diesem Grunde begrüßt sie auch die Willenserklärung der derzeitigen Bundesregierung, das Minderheitenproblem Österreichs nicht

durch eine neue, nur Unruhe stiftende Befragungsmethode zu lösen.

Die Österreichische Gemeinschaft erwartet andererseits von den Angehörigen aller Volksgruppen Österreichs, daß sie fest an die Zukunft dieses Staates glauben und an den europäischen und weltweiten Aufgaben der österreichischen Staats- und Kulturnation mitzuarbeiten bereit sind. Sie appelliert aber auch an die Regierungen der Nachbarstaaten, in denen österreichische Volksgruppen leben, diese — den völkerrechtlichen Verpflichtungen entsprechend — gerecht zu behandeln. Für beide Seiten muß der Grundsatz gelten, daß Angehörige des eigenen Volkstums jenseits der Staatsgrenzen nicht einen trennenden Konfliktstoff, sondern eine menschliche Verbindung darstellen. Umgekehrt ist auch jede Einmischung von ausländischen Personen und Körperschaften in innerösterreichische Angelegenheiten, besonders auch in solche brisante Fragen des Volkstums, eindeutig abzulehnen und zu unterbinden. Als Ausnahme von dieser Forderung bleiben jedoch naturgemäß die Rechte der Regierungen von Unterzeichnermächten des Staatsvertrages unberührt.

Aus diesem Geiste heraus bedauert die Österreichische Gemeinschaft lebhaft, daß das Ansehen Österreichs durch entwürdigendes und rechtswidriges Verhalten einer Gruppe von Staatsbürgern im Herbst vorigen Jahres schwer gelitten hat und die Autorität der staatlichen Ordnungsorgane bei den damaligen Vorgängen weitgehend versagte. Denn nach dem Grundsatz der Freiheit und Gleichheit aller Staatsbürger muß von Regierung und Bevölkerung alles getan werden, den inneren Frieden zu wahren, das österreichische Zusammengehörigkeitsbewußtsein zu stärken und den Menschen verschiedener Sprache das Erleben bergender Heimat und brüderlicher Nähe zu vermitteln. Somit sind alle Bestrebungen zu fördern, die diesem Ziele dienen, und allem, was von innen oder außen zur Störung des Friedens im Lande geschieht, muß Widerstand geleistet werden, in erster Linie einem nichtösterreichischen Pseudonationalismus, einem völkischen Hochmut und jeder gegenseitigen Diffamierung der Staatsbürger, aus welchem Grunde immer.

Vorschläge

FÜR DIE GERECHTE BEHANDLUNG DER SLOWENEN IN KÄRNTEN
GEMÄSS ARTIKEL 7 DES ÖSTERREICHISCHEN STAATSVERTRAGES
VOM 15. MAI 1955

A. BILDUNG UND KULTUR

a) Die Österreichische Gemeinschaft erkennt im Hinblick auf die Entwicklung des Bundesgymnasiums für Slowenen gerne an, daß hinsichtlich des Schulwesens in Kärnten eine gewisse Besserung zugunsten der slowenischen Volksgruppe bereits eingetreten ist. Eine weitere Entspannung erwartet sie von verständnisbereiter Zusammenarbeit in der Zukunft. Doch sollte auf jeden Fall an die Stelle des jetzt an zweisprachigen Schulen geübten Anmeldeprinzips, das in der Praxis als Diskriminierung empfunden wird, für die Teilnahme am Unterricht in slowenischer Sprache das Abmeldeprinzip treten. — Bei dieser Gelegenheit wird übrigens von der Österreichischen Gemeinschaft empfohlen, auf das Erlernen und die Pflege der Sprachen der Nachbarvölker in den Schulen der jeweils angrenzenden Bundesländer allgemein erhöhtes Gewicht zu legen.

b) Das derzeitige Ausmaß von 45 Minuten täglich für Sendungen des Österreichischen Rundfunks in slowenischer Sprache ist als völlig unzureichend zu bezeichnen. Bei seiner Ausweitung wäre insbesondere auch auf die Bedürfnisse der slowenischen Erwachsenen hinsichtlich ihrer Fortbildung und vermehrter Anregungen zur Freizeitgestaltung Bedacht zu nehmen.

B. AMTSSPRACHE

Die gegenwärtige Handhabung der Zulassung des Slowenischen als zweite Amtssprache in nur drei Gerichtsbezirken müßte

nach Auffassung der Österreichischen Gemeinschaft im Hinblick auf die Ansprüche der Slowenen selbst auf deren Zulassung in insgesamt acht Gerichtsbezirken nochmals eingehend überprüft werden. In den betreffenden Gerichtsbezirken erscheint es unumgänglich, daß wenigstens je ein Richter die slowenische Sprache beherrscht, damit sich ihm Interesse einer gesicherten Wahrheits- und Rechtsfindung das Hinzuziehen von Dolmetschern im Untersuchungsverfahren und bei Verhandlungen erübrigt.

C. ZWEISPRACHIGE ORTSTAFELN

In dieser Frage lehnt die Österreichische Gemeinschaft jede emotionale und nationalistische Einstellung für beide Seiten ab. Maßgebend für die angestrebte endgültige Regelung dürfen ausschließlich nur die Verpflichtungen sein, die im österreichischen Staatsvertrag klar umschrieben sind.

ŠPORTNI VESTNIK

KOROŠKO NAMIZNOTENIŠKO PRVENSTVO SELANA NA 3. MESTU

Nad 130 namiznoteniških igralcev iz vse Koroške se je preteklo nedeljo zbralo, da v 350 igrah izvolijo najboljšo posamezno igralce, dvojice in mešane dvojice.

Pri posameznikih sta bila najboljša pri moških Thaler in pri ženskah Traunig, ki sta skupno odnesla za kluba BSG Neuner Celovec oziroma KAC-Elementar pet lovorik.

Koroškega prvenstva v celovski delavski zbornici se je udeležila tudi odprava namiznoteniškega kluba iz Sel, ki je uspešno igrala. Tekmovali so v treh skupinah; pri juniorjih, v skupini C (zastopniki prvih razredov) in v skupini D (zastopniki 2. razredov in slabši igralci prvorazrednikov.).

Pri juniorjih sta dosegla Pavel Olip in Werner Falle 2. oziroma 3. kolo. Ista igralca sta tekmovala tudi v skupini C, kjer sta oba izpadla po drugem kolu. Največji uspeh pa so Selani imeli v skupini D, kjer sta Mirko Oraže in Pavel Olip prodrla v semifinale. Po šestih zmagah zaporedoma je Oraže nato zgubil z zmagovalcem te skupine Klaunerjem (HSV) v dveh igrah 19:21 in 19:21. Olip je moral nastopiti proti kasnejšemu drugouvrščenemu Pawluchu (SVV) in je nesrečno izgubil v treh igrah. Mirko Oraže in Pavel Olip sta skupno zasedla tretje mesto. Werner Falle in Marjan Velik sta izpadla po tretjem oziroma po prvem nastopu.

LABOT — DSG SELE

V torek zvečer je nastopila namiznoteniška ekipa iz Sel v Labotu, kjer je v prvenstveni tekmi 2. koroškega namiznoteniškega razreda-vzhod igrala proti ekipi iz Labotske doline.

Deveta prvenstvena tekma je bila precej enostranska, kar je razvidno tudi iz rezultata. Selani so tekmo gladko zmagali z 10:0, v lestvici pa so s ponovno osvojitvijo obeh točk nakazali, da jih lahko štejemo med najmočnejša moštva 2. razreda vzhod. Labot je dosedaj zbral šele 3 točke in zaseda mesto v zadnji četrtini lestvice.

Lestvica 2. namiznoteniškega razreda-vzhod še ne vsebuje zadnjih prvenstvenih tekem ostalih klubov, vendar se bistveno tudi po končanem devetem kolu ne bo spremenila:

1. Kraule Grabštanj	8	7	1	0	65:15	15
2. Sele	9	6	2	1	68:22	14
3. KAC-ženske	8	6	1	1	59:21	13
4. St. Janž	8	5	1	2	45:35	11
5. Borovlje	9	3	4	2	49:41	10
6. Liebenfels	8	4	0	4	41:39	8
7. HSV Celovec	8	3	1	4	36:44	7
8. St. Margarethen	9	3	0	6	39:51	6
9. Labot	8	1	1	6	23:57	3
10. Mostič	8	1	1	6	18:62	3
11. Tinje	8	1	0	7	17:63	2

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA ATLETSKEGA KLUBA

Zastopnik 2. koroškega nogometnega razreda D Slovenski atletski klub bo imel v soboto 8. decembra v Dijaškem domu SSD v Celovcu svoj redni občni zbor. Na zboru SAK, ki je v pretekli jesenski nogometni sezoni zasedel v 2. razredu D izvrstno 2. mesto, bodo odgovorni športnega kluba poročali o uspehih svojega moštva, hkrati pa bodo odgovarjali tudi vsem prijateljem in članom SAK na razna vprašanja. Navijači bodo na ta način imeli edinstveno priložnost, dobiti vpogled v uspešno delovanje mladega nogometnega kluba. Navijači, ljubitelji in člani pa bodo imeli poleg tega tudi priložnost sodelovati pri načrtovanju priprav za vigredno, drugo polovico nogometnega prvenstva in smernice za bodočnost. V okviru občnega zbora bo na sporedu tudi izvolitev novega odbora.

ZAHOMŠKI KANDIDATI ZA REPREZENTANCO

Prvi prijateljski spopad smučarskih skakalcev, ki je bil predviden po treninškem tednu v Mühlbachu konec prejšnjega tedna, je odpadel. Po treningu v skakalnem središču pri Bischofshofnu je avstrijska reprezentanca odpotovala v Seefeld, kjer se bo pripravljala na prvi težak mednarodni spopad letošnje skakalne sezone, ki bo 26. decembra v St. Moritzu v Švici. S tem tekmovanjem se bo pričela mednarodna skakalna sezona.

V Seefeldu bo zvezni trener sestavil tudi novo avstrijsko reprezentanco, katere člani se bodo kvalificirali v 4 kvalifikacijskih skakanjih. Kakor je znano, so bili izmed osmih skakalcev reprezentance trije iz Zahomca (Schnabl, Wallner in Millonig), vendar ima veliko možnost postati član skupine A tudi Seppi Gratzler. Po vsej verjetnosti pa bodo odgovorni reprezentanco skrčili na 6 članov, tako da bo odpadel ta ali oni zahomški skakalec. Siguren nastop v skupini A ima le Karl Schnabl, ki je lansko sezono pogosto bil najboljši med avstrijskimi reprezentanti.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiskar: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 8. 12.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Zboravska glasba — 8.15 Iz mape not avstrijskih komponistov — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Na obisku pri Gisbertu Hokeju — 15.30 Peter Kreuder v besedi in glasbi — 17.05 Ljudska oddaja — 18.00 Pospeševalne nagrade dežele Koroške — 19.00 Šport ob prazniku — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 „Duhovna leto“ — 21.00 „Tako daleč še dolgo nismo“ — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 9. 12.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 15.40 „V konjaku ni solza“ — 17.05 Ljudski koncert — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 10. 12.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 16.30 Za otroke — 17.10 Kar radi slišimo — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 19.05 Življenje polno glasbe: Maurice Chevalier — 19.50 Note in beležke — 20.10 Dunajčan iz New Yorka — New Yorkčan iz Dunaja — 21.00 Steklo iz Gablonza v Zgornji Avstriji — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

PRAVOČASNO MISLITE

na voščila, ki jih boste za božične in novoletne praznike poslali svojim sorodnikom, prijateljem in znancem.

Bogato izbiro voščil s slovenskim besedilom, pa tudi v obeh jezikih, dobite po ugodnih cenah v knjižarni

„NAŠA KNJIGA“
Celovec, Wulfengasse

rice Chevalier — 19.50 Note in beležke — 20.10 Dunajčan iz New Yorka — New Yorkčan iz Dunaja — 21.00 Steklo iz Gablonza v Zgornji Avstriji — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 11. 12.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.05 Doma je doma — 13.05 Deželni razgledi — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 16.30 Za otroke — 17.10 Avstrijski o Avstriji — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Diletto musicale — 21.05 Še vedno priljubljeno — 22.10 Šport.

SREDA, 12. 12.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Iz naše mape gostov — 16.30 Operetni pozdravi Petra Minicha — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „V konjaku ni solza“ — 21.10 Glasbeno igranje — 21.30 Zvezne dežele poročajo: štajerska — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 13. 12.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Na koroških cestah — 14.30 Iz mape not avstrijskih komponistov — 16.30 Za otroke — 17.10 Iz našega operetnega zbornika — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Konjički“ — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 8. 12.: 15.55 Portret Otto Klempererja — 16.30 Za otroke — 17.00 Drzna deklica — 17.20 Za otroke od 7 let naprej — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.55 Daber večer Zell Helz Conrads — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Tekmovanje v štednji — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.20 Revolveraši iz Wyominga.

NEDELJA, 9. 12.: 16.00 Za otroke — 16.25 Za družino — 16.55 Smučarska gimnastika — 17.25 Ernst Fuchs: Razgovor s slikami — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Polarno področje — 18.30 Kdo ve več? — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.20 Mesto zločina — 21.50 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 10. 12.: 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 „Dvojka“ — 21.10 ORF-transparent — 21.20 Deseta zvezna dežela — 22.30 Čas v sliki.

TOREK, 11. 12.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Živalski raj — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Svet knjige — 21.05 Pismo neznanke — 22.15 Čas v sliki.

SREDA, 12. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Peter Iljič Čajkovski — 16.30 Za otroke — 17.10 Oblikujemo gline — 17.35 Za mladino — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.00 Maryjina glasba — 21.05 Prezezi — 22.05 Čas v sliki.

ČETRTEK, 13. 12.: 10.00 Šolske oddaje — 18.00 Italijanshina — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.35 Športni mozaik — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Ljubzenska zgodba — 21.50 Uho — 22.20 Čas v sliki.

PETEK, 14. 12.: 10.00 Šolske oddaje — 11.00 Pismo neznanke — 18.00 Kmetijske novice — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Odkrito povedano — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Zaljubljen, prismojen in neporočen.

PETEK, 14. 12.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Ljudska oddaja — 15.00 Štajerske glasbene šole — 16.45 Otroški zbori — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Varus, Varus vrni mi moje lekcije — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 8. 12.: 7.10 Duhovni nagovor — Skrivnostna roža.

NEDELJA, 9. 12.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 10. 12.: 13.45 Informacije — Literarna panorama.

TOREK, 11. 12.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Za krmilom.

SREDA, 12. 12.: 13.45 Informacije — Koroški zbori pojo — Velikan duha in misli.

ČETRTEK, 13. 12.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 14. 12.: 13.45 Informacije — Glasba za razvedrilo.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

SOBOTA, 8. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Studio za najdene skladbe — 10.15 Glasbeni drobci od tu in tam — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Klavir v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dabimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom Mojmir Sepeta — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Majhni ansambli zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 9. 12.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra — 8.47 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 11.15 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.05 Nedeljsko športno popoldne — 15.05 Voščila — 15.35 Z majhnimi ansambli — 16.20 Melodije za velikimi zabavnimi orkestri — 17.05 Nedeljska reportaža — 17.25 Popularne operne melodije — 18.00 Radijska igra: Japonski ribiči — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 10. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pisana paleta lahke glasbe — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 19.15 S štirimi kovači — 20.00 Operni koncert — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Za ljubitelja jazz — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 11. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Zborovske skladbe — 10.15 Iz pravljicnega sveta — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 15.40 Simfonietta za godala — 17.10 Koncertni oder za domačina in gosta — 18.15 Z orkestrom Leszlo Tabor — 18.30 V torek nasvidenje! — 19.15 S triom Silva Stingla — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra: Suženjski trg — 21.27 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Med novimi deli naših skladateljev.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 8. 12.: 100 let A. Afritscha — 16.30 Gasparone, film — 18.30 Mini-Max — 18.55 Le sacre du printemps — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Ostani zdrav! — 20.15 Drugačen kot drugi, film — 22.10 Čas v sliki.

NEDELJA, 9. 12.: 18.00 Tedenški obzornik — 18.30 Sanje o dobrem belem bogu — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Vzgoja — 20.20 Čajkovski — 22.55 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 10. 12.: 18.30 Kaj bi lahko postal? — 19.00 Pohabljeni otrok — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 O čarovnikih in čarovnih krožkih — 21.35 Teleprezipe.

TOREK, 11. 12.: 18.30 Formalna logika — 19.00 Morska biologija — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice —

● Orehe in
● jabolka (sad)
prodaja
Andrej POLZER, pd. Vazar pri Veselah

20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Hit-žurnal — 21.00 Enaindvajset — 21.45 Teleprezipe.

SREDA, 12. 12.: 18.30 Deset zapovedi — 19.00 Planet svetovno mesto — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Pikel — 22.15 Teleprezipe.

ČETRTEK, 13. 12.: 18.30 Pionirji zračne plovbe — 19.00 Impulzi 16 — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Dali, doli — 21.45 Zgodbe, ki jih ni mogoče pojasniti. — 22.10 Teleprezipe.

PETEK, 14. 12.: 18.30 Kar naj bi vedeli — naučeno osveženo — 18.45 Uvod v elektroniko — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 „Realismo e poesia“ — 23.05 Teleprezipe.

Svet v številkah

Iz publikacije Združenih narodov je razvidno, da ima pet največjih držav na svetu naslednje število prebivalcev: Kitajska 787 milijonov, Indija 550, Sovjetska zveza 245, Združene države Amerike 207 in Indonezija 125 milijonov prebivalcev.

Med latinskoameriškimi državami je najbolj obljubena Brazilija, ki ima 95 milijonov prebivalcev, v Afriki pa zavzema prvo mesto Nigerija s 57 milijoni prebivalcev.

Več kot polovica svetovnega prebivalstva živi v Aziji, na katero odpade 2,1 milijarde ljudi; Evropa brez Sovjetske zveze šteje 466 milijonov prebivalcev, Afrika jih ima 354 milijonov, Severna Amerika 327 milijonov, Južna Amerika 196 milijonov in Oceanija 20 milijonov.

Sredi leta 1973 je živelo na svetu več kot 3,8 milijarde ljudi. Če se bo naraščanje prebivalstva nadaljevalo s sedanjim tempom (za 2 odstotka na leto), bo meja 8 milijard dosežena v manj kot štirih desetletjih.

Po številu prebivalcev največje mesto na svetu je Šanghaj, kjer prebiva 10.820.000 ljudi; sledijo pa: Tokio (8.841.000 prebivalcev), New York (7.895.000), Peking (7.570.000), London (7.379.000), Moskva (7.050.000), Bombaj (5 milijonov 969.000), Seul (5.536.000), Sao Paulo (5.187.000) in Kairo (4.961.000).

Najnižjo stopnjo prirastka na svetu (12,8 na tisoč prebivalcev) ima Zahodna Nemčija in najvišjo (52,3 na tisoč prebivalcev) Švica; najnižjo umrljivost med otroki pa so leta 1971 zabeležili na Švedskem in Nizozemskem (11,1 na tisoč živorojenih), medtem ko je v nekaterih afriških in azijskih deželah ta stopnja še vedno višja od sto.

pevke — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Med novimi deli naših skladateljev.

SREDA, 12. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Otroške igre — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Zbrane melodije — znani orkestri — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Igra violinist Vladimir Škerlak — 16.00 „Loto vrtljak“ — 17.10 Iz repertoarja Slovenskega okteta — 18.15 Pop ansambli — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 21.25 Lepe melodije — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 13. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Iz glasbenih šol — 10.15 Po Talijinih poteh — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Operni zvoki — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Kaj vam glasba pripoveduje — 15.40 Poje tenorist James King — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 19.15 Z ansamblom Latinos — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Popevke in plesni ritmi — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Večer glasbe Janka Jezovška.

PETEK, 14. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Jugoslovanska narodna glasba — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Veliki zabavni orkestri v ritmu — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Sonata za dve violini — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Operni koncert — 19.15 Z ansamblom Dorka Škobernetna — 20.00 „Top-pops 15“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz pred polnočjo.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 8. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 12.55 Nogomet — 17.25 Po domače z ansamblom J. Jeršinovca in Planšarji — 17.55 Obzornik — 18.10 Mozaik — 18.15 Doktor — 19.05 Moda za vas — 19.15 Gledališče v hiši — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 22.00 Dnevnik — 20.30 Zabavna glasbena oddaja — 21.20 Barvna propagandna oddaja — 21.25 Pravniški — 21.50 Poročila — 21.55 Colditz, serijski film — 22.45 Kažipot.

NEDELJA, 9. 12.: 8.40 Prigode dobrega vojaka Švejk — 9.40 Po domače ob meji — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.45 Poročila — 16.45 Nedeljsko popoldne — 18.00 Moda za vas — 18.10 Poročila — 18.15 Retrospektiva jugoslovanskega filma: V soboto zvečer — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.40 Filip na konju — 21.20 Glasbena oddaja — 21.35 Športni pregled — 22.05 Poročila.

PONEDELJEK, 10. 12.: 9.10 Odprta univerza — 9.40 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Otrci naše šole — 18.05 Risanke — 18.15 Obzornik — 18.30 Na sedmi stezi — 18.50 Marksizem — 19.15 Mozaik — 19.20 Kaj hočemo — 19.45 Kozmetično ogledalo — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Film tedna: Nežnost — 21.45 Glasbeni nokturno — 22.05 Poročila.

TOREK, 11. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Otrci naše šole — 18.05 Risanke — 18.10 Obzornik — 18.25 Od zore do mraka — 18.55 Mozaik — 19.00 Nova matematika — 19.20 Vietnam — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pogovor o dnevu človečanskih pravic — 21.25 Sam med volkovi — 22.10 Poročila.

SREDA, 12. 12.: 8.20 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Otrci naše šole — 18.05 Risanke — 18.15 Obzornik — 18.30 Na sedmi stezi — 18.50 Marksizem — 19.15 Mozaik — 19.20 Kaj hočemo — 19.45 Kozmetič